



**”EI VAIN SANOJA”  
Balettisanasto opetuksen avuksi**

**Henna Lukkari**

**Pedagoginen opinnäytetyö  
Huhtikuu 2008**



**JYVÄSKYLÄN  
AMMATTIKORKEAKOULU**  
*Ammatillinen opettajakorkeakoulu*

18.4.2008

Tekijä LUKKARI, Henna	Julkaisun laji Opinnäytetyö 5 op	
	Sivumäärä 46	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus <input type="checkbox"/> Salainen _____ saakka	
Työn nimi ”EI VAIN SANOJA” – balettisanasto opetuksen avuksi		
Koulutusohjelma Opettajan pedagogiset opinnot musiikin ja tanssin alalla		
Työn ohjaaja Tuija Rautio		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämä pedagogisten opintojen opinnäytetyö on balettisanasto ja sen käyttöohje. Opinnäytetyössä on suomennettu ranskankieliset balettitermit ja joidenkin termien yhteydessä on kerrottu myös liikkeen suoritustavasta, jotta termi ja sen suomennos olisi helpompi ymmärtää. Balettitermistö on koottu sanastoksi, joka sisältää myös lyhyen kielioppiosion.</p> <p>Kiinnostus balettitermien suomentamiseen on lähtenyt kirjoittajan omista kokemuksista. Baletin termit eivät ole vain keksittyjä sanoja vaan elävää kieltä. Sanat ja liikkeiden nimet kuvaavat monessa tapauksessa tiettyä liikettä, joten ranskankielisten termien ymmärtäminen auttaa muistamaan liikkeitä ja niiden suoritustavan.</p> <p>Tämän työn tavoite oli sekä tutustua balettitermistöön että erilaisiin balettiliikkeisiin ja niiden suoritustapaan. Tavoitteena oli kirjoittaa sanasto, joka voi olla opettajan apuna hänen käytännön opetustyössään. Opettajan täytyy itse ymmärtää termit, jotta hän voi käyttää niitä opetuksessaan ja opettaa ne myös oppilailleen.</p> <p>Sanasto on ennen kaikkea suunnattu opettajille ja opettajiksi opiskeleville, mutta sanastosta voi olla myös paljon hyötyä ja iloa tanssinopiskelijoille, tanssin harrastajille, sekä tietysti kaikille aiheesta kiinnostuneille.</p> <p>Sanasto on laadittu lähdekirjallisuuteen tutustumalla. Sanastoon on valittu mahdollisimman monipuolisesti baletin termistöä, jotta sanasto olisi kielellisesti kattava.</p>		
Avainsanat (asiasanat) baletti, balettitermistö, ranskan kieli, ymmärtäminen, opettaminen		
Muut tiedot Liite: ranska-suomi- balettisanasto		

Author LUKKARI, Henna	Type of Publication Diploma project (5 ECTS credits)	
	Pages 46	Language Finish
	Confidential <input type="checkbox"/> Until _____	
Title "NOT JUST WORDS" – Classical ballet terms for teachers help		
Degree Programme Pedagogical studies for music and dance teachers		
Tutor(s) Tuija Rautio		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>This thesis is a classical ballet dictionary and its instruction of use. In this thesis the classical ballet terms have been translated from French to Finish and there is also some information about the correct way of executing the ballet movements so that the reader would understand the ballet terms easier. This dictionary of classical ballet terms includes also a small grammar.</p> <p>The interest of doing this thesis comes from the writers own experiences. The classical ballet terms are not just some words that have been made up but they are real French words. The words and the terms really describe the ballet movements. If you understand the terms it will help you to remember the movements and also the way they should be executed.</p> <p>The aim of this thesis was to get to know the classical ballet terms and the correct way of executing the ballet movements. The aim was to write a dictionary which can be helpful for dance teachers in their job. A teacher must understand the classical ballet terms so that he or she can use them correctly and also teach them to the students.</p> <p>This dictionary has been made above all for teachers and for those studying to become teachers but it can also be helpful for dance students, and of course for everyone interested in classical ballet.</p> <p>This dictionary is based on literary sources. This dictionary consists of versatile selection of classical ballet terms in order to be as comprehensive as possible.</p>		
Keywords classical ballet, classical ballet terms, French, teaching		
Miscellaneous Appendix: Dictionary of classical ballet terms		

## Sisällys

<b>1</b>	<b>JOHDANTO .....</b>	<b>3</b>
1.1	Tausta .....	3
1.2	Tavoitteet .....	3
1.3	Opinnäytetyön menetelmät ja rajaus .....	4
1.4	Opinnäytetyön rakenne .....	4
<b>2</b>	<b>LÄHTÖKOHDAT OPINNÄYTETYÖLLE.....</b>	<b>5</b>
2.1	Omat kokemukset balettitermeistä .....	5
2.2	Mihin sanasto on tarkoitettu .....	5
2.3	Kenelle sanasto on suunnattu.....	6
2.4	Kuinka sanastoa voi käyttää .....	6
<b>3</b>	<b>TERMISTÖ OSANA BALETTIN OPETUSTA.....</b>	<b>8</b>
3.1	Oppimistyyliit .....	8
3.2	Terminologia osana taiteen perusopetuksen tanssin yleistä opetussuunnitelmaa .....	9
3.3	Terminologia osana taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärän opetussuunnitelmaa .....	10
<b>4</b>	<b>SANASTON KOKOAMINEN JA KEHITTÄMINEN .....</b>	<b>12</b>
4.1	Sanaston kokoaminen .....	12
4.2	Sanaston kehittäminen .....	13
	<b>LÄHTEET .....</b>	<b>14</b>
	<b>LIITTEET.....</b>	<b>15</b>

# 1 JOHDANTO

## 1.1 Tausta

Pedagoginen opinnäytetyöni on balettisanasto ja sen käyttöohje. Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi balettitermit ja niiden ymmärtämisen, koska olen pohtinut, miten kieli ja termistö - kielen ymmärtäminen - vaikuttaa jonkin liikkeen oppimiseen. Kirjoitin sanaston, jossa sekä suomennan ranskankieliset termit että kerron myös hieman liikkeen suoritustavasta, jotta termi ja sen suomennos olisi helpompi ymmärtää. Olen omassa tanssiopinnoissani huomannut, että liikkeiden suoritustapa on helpompi muistaa, kun ymmärtää, mitä liikkeen ranskankielinen nimi tarkoittaa. Monet opiskelukavereistani ovat myös pohtineet tätä ja kertoneet, että jos he ymmärtäisivät ranskaa, he uskovat, että heidän olisi helpompi ymmärtää ja muistaa balettiliikkeitä. Miten tanssin opettamisen ohessa voisi siis opettaa oppilaille ranskankielistä tanssitermistöä niin, että siitä olisi apua jonkin liikkeen oppimisessa, ymmärtämisessä ja muistamisessa?

## 1.2 Tavoitteet

Pedagogisen opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia baletin termistöä ja tutustua erilaisiin balettiliikkeisiin sekä niiden suoritustapaan. Tavoitteeni on kirjoittaa baletin sanasto ja sen käyttöohje, josta selviää, miten sanastoa voi omassa opetustyössään hyödyntää. Opettajan täytyy tietenkin ensin itse ymmärtää liikkeiden nimet ennen kuin hän voi opettaa ne oppilaille. Sanasto on siis ennen kaikkea suunnattu opettajille ja opettajiksi opiskeleville, mutta sanastosta voi olla myös paljon hyötyä tanssinopiskelijoille ja tanssin harrastajille, sekä tietysti kaikille aiheesta kiinnostuneille.

### **1.3 Opinnäytetyön menetelmät ja rajaus**

Opinnäytetyön toteuttamistapana on lähdekirjallisuuteen tutustuminen ja sen pohjalta sanaston laatiminen. Sanaston olen rajannut sellaisiin balettitermeihin, joihin olen itse tanssinopettajaopinnoissani törmännyt. Sanastossa keskityn ennen kaikkea termien suomentamiseen, mutta joidenkin liikkeiden kohdalle olen kirjoittanut lyhyesti liikkeen suoritustavasta, jotta se auttaisi ymmärtämään termiä paremmin.

### **1.4 Opinnäytetyön rakenne**

Ensimmäisessä luvussa kerron, mistä sain ajatuksen sanaston kirjoittamiseen. Toisessa luvussa kerron opinnäytetyön lähtökohdista: omista kokemuksista ja siitä, kenelle ja mihin tarkoitukseen sanasto on suunnattu. Kerron myös esimerkin, kuinka sanastoa voi käyttää. Kolmannessa luvussa käsittelen sanastoa oppimistyylien ja taiteen perusopetuksen tanssin opetussuunnitelmien perusteiden näkökulmasta. Neljännessä luvussa pohdin sanaston kokoamista ja kerron jatkosuunnitelmistani, ja siitä, miten aion jatkaa sanaston kehittämistä jatkaessani ranskalaisen filologian opintojani Helsingin Yliopistossa. Opinnäytetyöni viimeinen osio on sanasto, joka sisältää balettitermejä, niiden suomenoksia ja muuta tietoa termeistä, esimerkiksi liikkeen suoritustavan tai mielikuvan, joka saattaa selventää ranskankielistä termiä. Sanasto sisältää myös sanaston lukuohjeen, pienen kielioppiosion, esimerkin sanaston tulkitsemisesta, huomioitavaa sanastoa käytettäessä sekä tietoa sanaston laatimisesta.

## **2 LÄHTÖKOHDAT OPINNÄYTETYÖLLE**

### **2.1 Omat kokemukset balettitermeistä**

Kiinnostukseni tähän aiheeseen on lähtenyt omasta kokemuksesta. Olin lukuvuoden 1999-2000 vaihto-oppilaana Ranskassa, jossa opin uuden kielen. Sen kautta opin ymmärtämään syvemmin balettitermistöä, joka on ranskankielistä. Koko baletin maailma ja liikkeet avautuivat minulle aivan uudella tavalla kun oivalsin, että kyse ei ole pelkistä termeistä vaan elävästä kielestä. Sanat todella tarkoittavat ja kuvaavat monessa tapauksessa tiettyä liikettä. Liikkeiden nimet voivat auttaa ymmärtämään liikkeen luonnetta ja siten nimet myös auttavat muistamaan liikkeitä. Kun kuulen ranskankielisen termin, näen mielessäni, miltä liike näyttää. Toki tarvitaan myös baletin opettaja näyttämään ja opettamaan, miten liike oikeaoppisesti kuuluu tehdä. Termistöstä löytyy myös sellaisia liikkeitä, jotka eivät suoraan aukene vain nimen perusteella. Tällaisten liikkeiden nimien yhteydessä pitää tutustua tarkemmin kuvaukseen liikkeen suoritustavasta. Osa termeistä selkiytyy niiden historiallisen taustan avulla. Tämän työn kautta minulla ei kuitenkaan ollut mahdollisuutta perehtyä laajemmin liikkeiden historialliseen taustaan: miten liikkeet ovat syntyneet, kuka ne on keksinyt ja miten ne ovat saaneet nimensä. Ajatukseni on kuitenkin jatkaa ja laajentaa tätä sanastoa myöhemmin, ja silloin ajattelin etsiä tietoa muun muassa liikkeiden historiasta ja nimien alkuperästä.

### **2.2 Mihin sanasto on tarkoitettu**

Tämä sanasto on tarkoitettu ennen kaikkea liikkeiden nimien ymmärtämiseen, mutta joidenkin termien liitteeksi olen kirjoittanut lyhyesti liikkeen suoritustavasta. Koulukunnasta riippuen liikkeellä voi olla useampikin suoritustapa ja nimi, mutta tähän olen kirjoittanut liikkeestä sellaista tietoa, joka mielestäni auttaa ymmärtämään liikkeen ranskankielisen termin. Koska pedagogisten opintojen opinnäytetyö ei ole kovin laaja, en ole voinut kirjoittaa jokaisesta liikkeestä tarkkaa suoritustapaa, koska siihen olisi kulunut liikaa aikaa työn laajuuteen nähden. Tämä pedagogisten opintojeni opinnäyte-

työ ei ole täydellinen balettisanasto, vaan tähän olen suomentanut joitakin yleisimpiä balettitunneilla esiintyviä termejä. Olen valinnut sanastoon sellaisia liikkeitä ja niiden nimiä, joihin olen itse tanssinopettajaopintojeni aikana törmännyt.

### **2.3 Kenelle sanasto on suunnattu**

Tämä sanasto on suunnattu tanssin opettajille ja ennen kaikkea avuksi opetustyöhön. Vaikka olen kirjoittanut muun muassa kieliopista, joka ranskankielessä on monimutkainen, olen yrittänyt kirjoittaa sanaston mahdollisimman selkeästi ja ymmärrettävästi, jotta siitä olisi tanssin opettajille mahdollisimman paljon apua ja hyötyä opetustyössä. Sanastoon olen liittänyt lyhyen kielioppiosion, josta voi olla apua termien käyttötavan ymmärtämisessä. Kielioppiosion löytyvät myös numerot yhdestä kymmeneen, järjestysluvut ensimmäisestä kymmenenteen sekä tietoa substantiivin suvusta, artikkeleista, prepositioista ja ääntämisestä.

### **2.4 Kuinka sanastoa voi käyttää**

Tässä opinnäytetyössä haluan ennen kaikkea perehtyä joihinkin baletin liikkeisiin ja niiden nimiin sekä etsiä ja miettiä niille suomennokset. Halusin sanastosta kielellisesti kattavan, joten otin sanastoon mahdollisimman monipuolisesti erilaista balettisanastoa. Tässä työssä olen siis ennen kaikkea keskittynyt kieleen, joten liikkeiden tarkemmat suoritustavat kannattaa tarkistaa ja selventää itselleen baletin didaktiikan kirjasta.

Haluan miettiä, miten liikkeiden nimien ymmärtäminen vaikuttaa liikkeen oppimiseen, ja miten termistön tuntemusta ja kielen ymmärtämistä voisi parhaiten tanssinopetuksessa kehittää. Pitääkö ranskaa osata todella hyvin ja monipuolisesti, ennen kuin voi saada termistön, siis kielen avulla, todellisia oivalluksia liikkeen laadusta ja luonteesta? Tässä työssä en ole tehnyt käytännön kokeilua tai tutkimusta siitä, miten sanastoa parhaiten opetuksessa voisi soveltaa. Voin siis ainoastaan kertoa, miten itse käytän termistöä opetuksessani ja miten mielestäni termistöä voi opetustilanteessa käyttää. Olen käyttänyt suomennoksia opetuksessani siten, että sanon ensin ranskankielisen liikkeen nimen ja sen jälkeen suomennan nimen oppilaille. Tämän jälkeen käytän ranskankielistä nimeä,



jotta se tulisi oppilaille tutuksi. Lähes joka tunti kerron liikkeen ranskankielisen termin ja sen suomennoksen. Tämän lisäksi kuvailen liikettä yleensä liikelaadullisin sanoin, jotta liikkeen luonne tulisi oppilaille selkeäksi.

Vaikka ranskankielisille termeille löytyykin suomennokset, en halua kuitenkaan luopua ranskankielestä, joka on olennainen osa baletin opetusta ja baletin historiaa. Ranskankieliset liikkeiden nimet ovat hyviä ja käyttökelpoisia, ja kuvaavat liikkeitä hyvin, usein jopa mielestäni paremmin ja osuvammin kuin niiden suomennokset. Mutta jotta termit voisi oppia, ne täytyy oppilaille myös suomentaa. Ranskankielisten termien tuntemus on eduksi myös silloin, jos menee balettitunnille johonkin toiseen maahan. Yhteinen ja yleinen termistö auttaa tunnilla siten, että vaikkei ymmärtäisi kyseisen maan kieltä, ymmärtää kuitenkin balettitermit ja pystyy seuraamaan opetusta muutenkin kuin visuaalisen näytön kautta. Balettitermejä käytettäessä on kuitenkin hyvä muistaa, että termit hieman vaihtelevat koulukunnittain. Eri opettajat saattavat joidenkin liikkeiden kohdalla käyttää hieman eri nimeä, riippuen siitä, missä kukin opettaja on balettia opiskellut. Tässäkin laajempi sanaston tuntemus on hyödyksi, ettei mene sekaisin vaikka kuulee jostakin liikkeestä puhuttavan hieman eri nimellä kuin mihin on tottunut. Olen siis tehnyt ja koonnut tämän sanaston ja liikkeiden suomennokset liikkeiden ymmärtämistä varten, en siksi, että niitä pitäisi opetustilanteessa käyttää ranskankielisen termin sijaan. Suomennokset saattavat tuntua keinotekoisilta ja kömpelöiltä, mutta ne voivat silti auttaa ymmärtämään liikkeen nimen sisällön. Vähitellen kun jaksaa suomentaa termit oppilaille, he oppivat varmasti myös muistamaan ja ymmärtämään liikkeiden ranskankieliset termit.

### 3 TERMISTÖ OSANA BALETIN OPETUSTA

#### 3.1 Oppimistyyli

Sanaston tekeminen liittyy myös kokemukseeni eri oppimistyyleistä, etenkin erilaisista tiedon omaksumiseen liittyvistä miellejärjestelmistä. Olen miettinyt erilaisten oppimistyylien merkitystä oppimisessa ja opetuksessa. ”Eri ihmiset hahmottavat ja oppivat asioita eri tavalla ja eri kanavien kautta. Voidaan puhua audittiivisesta, visuaalisesta ja kinesteettisestä tyylistä. Tällöin puhutaan erilaisista miellejärjestelmistä eli eri aistikanavien kautta tapahtuvasta tiedon vastaanottamisesta.” (VirtuaaliAMK – Opetuksen havainnollistaminen: Erilaiset oppimistyyli ja oppijat) Olen ensin tarkkaillut ja miettinyt, mikä on minulle ominainen oppimistyyli: millainen oppija itse olen? Omassa tanssinopiskelussani olen huomannut, että tarvitsen visuaalisen näytön lisäksi sanallista ohjeistusta. Sanalliseen ohjeistukseen olen myös omassa opetuksessani pyrkinyt kiinnittämään enemmän huomiota. Olen opetellut sanallistamaan liikkeitä ja kuvaamaan liikkeitä sanoin. Liikkeen näyttäminen on tärkeää mutta yhtä tärkeää on sanallinen ohjeistus ja esimerkiksi liikkeen rytmityksen ja ajoituksen kertominen sanoin tai muuten äänellä. Olen huomannut, että minun on vaikea oppia, jos en saa tarpeeksi sanallista ohjeistusta esimerkiksi siitä, kummalla jalalla, oikealla vai vasemmalla, jokin askel otetaan. Olen siis pyrkinyt myös omassa opetuksessani huomioimaan erilaiset miellejärjestelmät, etenkin audittiivisen oppijan, koska tanssi on perinteisesti perustunut visuaaliselle opettamiselle.

Visuaalinen oppija käyttää näköaistiaan ottaessaan vastaan viestejä ja liittäessään sitä jo aiemmin omaksumaansa tietoon, kun taas audittiivinen tyyppi ottaa parhaiten vastaan kuuloaistin kautta viestejä ja tietoa (VirtuaaliAMK – Opetuksen havainnollistaminen: Erilaiset oppimistyyli ja oppijat). Myös kinesteettinen oppija on huomioitava tunnilla, ja opetuksessa täytyy huomioida se, että oppilaat saavat kokeilla ja tunnustella, miltä liike tuntuu. Kinesteettinen tyyppi haluaa tehdä ja kokea itse, sillä tällä tavoin hän ottaa vastaan informaatiota ja oppii parhaiten (VirtuaaliAMK – Opetuksen havainnollistaminen: Erilaiset oppimistyyli ja oppijat). Palautteen antamisessa voi käyttää kosketusta, ja

konkreettisesti koskettamalla ohjata oppilaan liikkumista haettuun suuntaan. Kinesteettisen miellejärjestelmän omaava ihminen hahmottaa asioita kehon ja tekemisen kautta. Ihmiset oppivat siis erilaisten miellejärjestelmien avulla ja useimmat käyttävät kaikkia kanavia, mutta yleensä joku kanava dominoi suhteessa muihin. (VirtuaaliAMK - Opetuksen havainnollistaminen: erilaiset oppimistyylit)

Balettiliikkeiden suomentaminen liittyy etenkin audittiivisesti hahmottavan tyyppin oppimisen helpottamiseen, sillä tällainen henkilö käyttää ensisijaisesti kuuloa viestien vastaanottamiseen. Termin kuuleminen suomeksi, toisin sanoen termin ymmärtäminen, auttaa visualisoimaan liikkeen mielessä. Esimerkiksi ”Rond de jambe en l’air” ei ranskankieltä osaamattomalle kerro mitään, mutta kun termin suomentaa ”jalan ympyrä ilmassa”, se jo osaltaan auttaa ymmärtämään, millainen liike on tarkoitus tehdä. Toki opetuksessa tarvitaan myös visuaalinen näyttö, kuva siitä, millainen ”jalan ympyrä ilmassa” tarkalleen on, ja miten se kuuluu tehdä. Visuaalinen näyttö on jo tietysti senkin takia tärkeä, että osa ihmisistä ottaa tietoa vastaan pääasiassa näköaistin kautta. Tällainen henkilö hahmottaa asiat kuvina. Sanallinen ohjeistus voi siis olla avuksi etenkin audittiiviselle oppijatyypille. Sanallinen ohjeistus voi helposti unohtua tai olla epäselvää, jos siihen ei tietoisesti kiinnitä huomiota. Perinteisesti tanssi on ollut laji, jota opetetaan visuaalisesti, siis näyttämällä jokin liike tai liikesarja, jonka oppilaat toistavat. Nykyään kuitenkin on alettu kiinnittää huomiota siihen, että ihmiset ovat erilaisia ja jokainen oppii omalla tavallaan. Ei ole olemassa yhtä tapaa oppia, joten ei voi myöskään opettaa vain yhdellä tavalla. Balettitermien suomentaminen visuaalisen näytön lisäksi tuo oppilaalle audittiivisesti lisätietoa siitä, miten jokin liike tehdään ja millä nimellä liikettä kutsutaan. Liikkeen nimen lisäksi on tärkeä myös kuvata liikettä erilaisin liikettä ja liikelautua kuvailevin sanoin, sillä ”audittiivinen ihminen oppii kuuntelemalla ja hän kiinnittää huomiota muun muassa äänenpainoihin, taukoihin ja puheen sävyihin.” (VirtuaaliAMK – Opetuksen havainnollistaminen: Erilaiset oppimistyylit ja oppijat)

### **3.2 Terminologia osana taiteen perusopetuksen tanssin yleistä opetussuunnitelmaa**

Balettitermien opettaminen ja niiden oikeaoppinen käyttäminen ovat perusteltua myös taiteen perusopetuksen tanssin opetussuunnitelmien näkökulmasta. Termistön tuntemus

mainitaan tanssin yleisen oppimäärän opetussuunnitelmassa. Tanssin perusopetuksen opetussuunnitelmassa puhutaan paljon siitä, kuinka tanssin oppimisen tulisi olla hyvin kokonaisvaltaista, ja sen tulisi sisältää sekä tiedollisten että taidollisten osa-alueiden oppimista. ”Kaikkien tanssilajien opintokokonaisuuksissa on lähtökohtana, että oppilas ymmärtää kunkin tanssilajin koostuvan erilaisista tekijöistä. Valitsemassaan tanssilajissa oppilaat kehittävät tanssiteknistä ja taiteellista ilmaisuaan sekä tutustuvat muun muassa tanssilajin perusliikemateriaaliin ja terminologiaan.” (2005, Taiteen perusopetuksen tanssin yleisen opetussuunnitelman perusteet) ”Opetuksen tavoitteena on siis antaa elämyksiä, saada oppilas kokemaan ja ymmärtämään tanssi fyysisen toiminnan ja luovuuden sekä myös tiedollisen oppimisen kautta.” (2005, Taiteen perusopetuksen tanssin yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet) Terminologian tuntemus on yksi osa tanssin tiedollista oppimista. Tanssin perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelmassa mainitaan vielä erikseen melkein jokaisen tanssilajin tavoitteissa terminologian tuntemus. Klassisen baletin kohdalla yksi opetuksen tavoitteista on, että oppilas tuntee klassisen baletin perinteitä ja elementtejä, kuten tekniikkaa, terminologiaa, ilmaisua ja tyyliä (2005, Taiteen perusopetuksen tanssin yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet).

### **3.3 Terminologia osana taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärän opetussuunnitelmaa**

Terminologian oppiminen ja tuntemus sekä tanssin tiedollisten valmiuksien kehittäminen mainitaan myös taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärän opetussuunnitelmassa useaan kertaan. ”Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän tavoitteena on antaa oppilaalle mahdollisuus harrastaa tanssia pitkäjänteisesti sekä kehittää taidollisia ja tiedollisia valmiuksia, joita tarvitaan tanssin ammattiopinnoissa.” (2002, Taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet) Taiteen oppimista ei pidetä vain taitojen oppimisena vaan siihen liittyy yhtäläillä tietojen oppiminen. Taiteen oppiminen nähdään kokonaisvaltaisena tapahtumana ja oppilas kokonaisvaltaisena yksilöllisenä ihmisenä. ”Taiteellinen oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa yksilölliset aistikokemukset ja käsitteet ovat vuorovaikutuksessa.” (2002, Taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet) Opetussuunnitelmassa oppimisessa painotetaan sekä kokemuksia että käsitteellistämistä. Eri lajien laji-

kohtaiseen tekniikkaopetukseen sisältyy tanssitekniikan lisäksi erilaisia tanssitiedollisten osa-alueiden kuten sanaston opettamista. Tanssin lajikohtaisen tekniikkaopetuksen yhtenä tavoitteena on, että oppilas oppii valitsemansa tanssilajin perussanastoa ja muuta tanssitaiteen sanastoa. Oppilaalta edellytetään, että hän perehtyy perusopintojensa aikana syvemmin oman lajinsa perusliikesanastoon. (2002, Taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet) Klassisessa baletissa sanaston tuntemus liittyy läheisesti myös baletin historiaan. Laajan oppimäärän opetussuunnitelmassa mainitaan yhdeksi oppisisällöksi oman lajin historian opiskelu, joten voidaan ajatella, että termistön tuntemus on yksi osa baletin historian tuntemusta.

## 4 SANASTON KOKOAMINEN JA KEHITTÄMINEN

### 4.1 Sanaston kokoaminen

Sanaston kokoaminen ei ollut kovin yksinkertainen työ, sillä toiset termit kuvaavat liikettä osuvasti ja toisten termien ymmärtämiseen tarvitaan laajempaa tiettyyn balettiliikkeeseen tutustumista, ennen kuin liikkeen nimen voi ymmärtää. Toiset termit ovat siis tavallaan itsestään selviä, kun ymmärtää ranskaa, ja toisia liikkeiden nimiä on vaikea ymmärtää, vaikka tietäisi niiden suomennoksen. Tällöin liikkeeseen pitää tutustua tarkemmin ja sitä kautta saattaa ymmärtää liikkeelle annetun nimen. Uskon kuitenkin, että liikkeiden oppiminen ja muistaminen helpottuu, kun ymmärtää niiden ranskankieliset nimet. Liikkeiden suoritustavat eivät ole kovin yksityiskohtaisesti tai tarkasti kerrottu tässä sanastossa, vaan ne voi ja pitää tarkistaa ja selventää itselleen baletin didaktiikan kirjoista. Tähän olen kirjoittanut liikkeen suoritustavasta ainoastaan suurpiirteisen kuvauksen, joka auttaa ymmärtämään, mistä liikkeen nimi muodostuu. Kuvien katsominen baletin didaktiikan ja metodiikan kirjoista on hyvä apu, kun yrittää ymmärtää jonkin liikkeen nimeä.

Sanaston tekeminen oli kuitenkin erittäin mielenkiintoista ja antoisaa, ja mieleen jäi vielä monia asioita ja kysymyksiä, joista haluan lisätietoa. Työn tekeminen ei siis lopu tähän, vaikka tämä pedagoginen opinnäytetyö onkin nyt valmis. Kuten jo aiemmin kerroin, toivon voivani laajentaa ja jatkaa tätä sanastoa vielä myöhemmin. Sanaston koamisen kautta olen oppinut paljon baletin didaktiikasta ja liikkeiden suoritustavasta, joten sanaston tekemisestä ei ollut minulle ainoastaan kielellistä hyötyä vaan tiedän nyt useista liikkeistä huomattavasti enemmän kuin ennen sanaston tekemistä. Sanaston kokoaminen on myös näyttänyt sen, kuinka valtavan laaja baletin maailma on. Kerroin aiemmin, kuinka minulla ei ollut tämän työn aikana mahdollisuutta tutkia käytännössä, mikä olisi paras tapa opettaa balettitermistöä oppilaille. Aion vielä kehitellä erilaisia tapoja, miten baletin sanastoa ja liikkeiden nimiä voisi oppilaille parhaiten opettaa. Uskon, että käytännön opetustyössä kokeilemalla erilaisia vaihtoehtoja, löytyy juuri sellainen tapa, joka on itselleni paras tapa. Sanasto on siis työväline, jonka avulla kukin opet-

taja voi itse opetella ja tutustua termeihin. Sen jälkeen jokainen voi itse kehitellä itselleen sopivimman tavan käyttää sanastoa opetuksessaan. Tuntuu, että olisin voinut jatkaa sanaston tekemistä loputtomiin, sillä baletin historiaan ja liikkeisiin tutustuminen oli niin mukaansa tempaavaa. On hienoa, että baletin didaktiikasta on kirjoitettu yksityiskohtaisia kirjoja siitä, miten liikkeet kuuluu tehdä, jotta jokainen asiasta kiinnostunut voi niihin tutustua. Liikkeiden ja termistön historiallinen tausta jäi vielä pimentoon, ja toivonkin, että pääsen perehtymään siihen mahdollisimman pian. Uskon, että historian avulla liikkeet ja niiden nimet selventyvät vielä entistä enemmän.

## **4.2 Sanaston kehittäminen**

Ennen tanssinopettajaopintojani Savonia-Ammattikorkeakoulussa, opiskelin ranskalais-ta filologiaa Helsingin Yliopistossa lukuvuonna 2003-2004. Suunnitelmissani on jatkaa näitä opintoja syksyllä 2008. Mahdollisuuksien mukaan aion myös laajentaa aloittamaani baletin sanastoa osana ranskalaisen filologian opintojani, ja tällöin haluan liittää sanastoon kaikkien liikkeiden yksityiskohtaiset suoritustavat, liikkeiden historiaa ja baletin historiaa sekä lisää sanastoon liittyvää kielioppia, kuten esimerkiksi sanojen ääntämisohjeet. Haluaisin myös erotella sanastoon eri koulukunnissa olevat erot liikkeiden nimissä.

## LÄHTEET

Sundelin, Seppo, 1997. Ranska – suomi- opiskelusanakirja. Juva: WSOY.

Rekiaro, Ilkka & Robinson, Douglas, 1991. Suomi – englantia – suomi- sanakirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Nivanka, Eevi & Sutinen, Soili, 1999. Ranskan kielioppi ja käsikirja. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Grant, Gail, 1982. Technical Manual and Dictionary of Classical Ballet – Third revised edition. New York: Dover Publications, Inc.

Kostrovitskaya, Vera & Pisarev, Alexei, 1995. School of Classical Dance. Lontoo: Dance Books.

Glasstone, Richard, 2001. Classical Ballet Terms – An Illustrated Dictionary. Hampshire: Dance Books Ltd.

Koegler, Horst, 1991 (second edition updated 1987). Concise Oxford Dictionary of Ballet. Oxford: Oxford University Press.

Ward Warren, Gretchen, 1989. Classical Ballet Technique. Gainesville: University Of South Florida Press/Tampa.

Laristo Virpi, 1988. Klassisen Baletin Didaktiikka I-III luokka. Helsinki: Suomen Tanssitaiteilijan Liitto.

Luettelo balettitermeistä. Saatavissa www- muodossa:  
[http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo\\_balettitermeist%C3%A4](http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_balettitermeist%C3%A4)  
 Päivitetty 20.3.2008. Luettu 13.4.2008.

VirtuaaliAMK Opetuksen havainnollistaminen: Erilaiset oppimistyyli ja oppijat. Saatavissa www- muodossa:  
<https://www.amk.fi/opintokokonaisuudet/573dcKvoL/1079535826404/1082111537180/1082117025880/1082117068467.html.stx> Ei päivitystietoja. Luettu 13.4.2008.

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2005. Saatavissa www- muodossa:  
[http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/taideyl\\_ops.pdf](http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/taideyl_ops.pdf) Päivitetty 31.1.2005.  
 Luettu 13.4.2008

Taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002. Saatavissa www- muodossa:  
[http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/tanssi\\_tait\\_ops\\_2002.pdf](http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/tanssi_tait_ops_2002.pdf)  
 Päivitetty 6.8.2002. Luettu 13.4.2008



**LIITTEET**

Liite 1: Balettisanasto

# BALETTISANASTO

---

RANSKA-SUOMI



18.4.2008

Tekijä: Henna Lukkari

# BALETTISANASTO

---

## RANSKA-SUOMI

### Sanaston lukuohje

Sanastossa on isoilla tummennetuilla kirjaimilla kirjoitettu sanat, jotka löytyvät sellaisinaan sanakirjasta. Sanan perässä on sanan suomennos pienillä tummentamattomilla kirjaimilla. Sanojen perusmuodon ymmärtäminen voi auttaa ymmärtämään balettitermejä aivan uudella tavalla. Balettitermit on kirjoitettu tummennetulla kursivilla sanakirjasta löytyneen sanan alapuolelle ja balettitermin suomennos sekä selitys on kirjoitettu tummentamatta kursivilla heti balettitermin jälkeen.

Termistöä löytyvät myös sellaiset sanat kuin *Flic-Flac* ja *Révoltade*, jotka ovat pelkkiä tanssitermejä. Ne eivät siis löydy tavallisesta sanakirjasta. Ne olen tähän sanastoon kirjoittanut isoilla tummennetuilla kirjaimilla ja kursivilla korostettuina. Flic-Flac- ja Révoltade- liikkeistä löysin tietoa englanninkielisistä baletin sanakirjoista. Balettitermien suomentamisessa olen käyttänyt apuna omaa baletin, tanssin ja ranskankielen tuntemustani sekä englanninkielisiä baletin sanakirjoja ja didaktiikan kirjoja, joissa on myös kuvailtu liikkeitä. Kohdassa ”tietoa sanaston laatimisesta” kerron yksityiskohtaisesti, mitä kirjoja olen käyttänyt apuna sanaston tekemisessä. Balettitermit ovat osittain suoria kuvauksia jostakin liikkeestä, mutta osa sanoista on ilmeisesti vain keksittyjä termejä, jotka nimeävät tiettyä liikettä tai asentoa. Jos jokin termi sisältää useamman sanan, esimerkiksi *rond de jambe en l’air*, siitä voi olla tietoa joko sanan *rond*, *jambe* tai *air* yhteydessä.

### Ranskan kielioppi

Ranskan kieli ja kielioppi ovat moninaiset ja laajat, ja niiden sisäistämiseen tarvitaan usean vuoden kieliopintoja. Olen koonnut tähän kirjasta Ranskan kielioppi ja käsikirja (1997, Nivanka & Sutinen) ranskan kieliopista kuitenkin joitakin perustietoja, jotka voivat auttaa ymmärtämään ja käyttämään tätä sanastoa paremmin ja tehokkaammin.

## Perusluvut ja järjestysnumerot

Perusluku	Järjestysluku
1 un, une	1. premier (m), première (f)
2 deux	2. deuxième
3 trois	3. troisième
4 quatre	4. quatrième
5 cinq	5. cinquième
6 six	6. sixième
7 sept	7. septième
8 huit	8. huitième
9 neuf	9. neuvième
10 dix	10. dixième

Järjestyslukuja käytetään I, II, III, IV, V, VI asentojen nimissä esim. I asento, première position.

## Substantiivin suku ja artikkelit

Ranskan substantiivit ovat joko maskuliini- tai feminiinisukuisia. Suku näkyy ennen muuta artikkelista, mutta myös sanan päätteestä.

un = maskuliinin epämääräinen artikkeli  
le = maskuliinin määräinen artikkeli  
une = feminiinin epämääräinen artikkeli  
la = feminiinin määräinen artikkeli

Yleissääntö on se, että feminiini muodostetaan lisäämällä perusmuotoon päätte -e.  
esim. un ami (=maskuliini) une amie (=feminiini) ystävä

On olemassa kuitenkin sanoja, joiden maskuliini- ja feminiinimuodot ovat erilaiset.  
esim. un copain, une copine kaveri; un favori, une favorite suosikki; un fou, une folle hullu

Tästä on myös poikkeuksia.  
esim. un enfant, une enfant

Kuitenkin useat substantiivit ovat jo maskuliinimuodossa -e-päätteisiä; tällöin feminiini näkyy pelkästään artikkelista (un/une = substantiivin epämääräinen artikkeli tai le/la = substantiivin määräinen artikkeli)

Ranskan substantiivin monikon päätte on -s, joka lisätään kirjoitettaessa sanan loppuun, mutta äännettäessä sitä ei sanota. Monikon päätte äänntyy kuitenkin sidonnassa, kun seuraava sana alkaa vokaalilla.

esim. des exemples (kaikki äännetään yhteen)

Sanat, jotka yksikössä päättyvät kirjaimiin s, z tai x, eivät monikossa enää muutu:

esim. le pays, les pays maa; le gaz, les gaz kaasu; la voix, les voix ääni

des = monikon epämääräinen artikkeli  
les = monikon määräinen artikkeli

Myös monikon muodostamisessa on lukuisia poikkeuksia.

## Prepositiot

Prepositiot liittävät yhteen sanat tai sanaryhmät ja ilmaisevat myös sanojen välistä suhdetta. Prepositiot ovat taipumattomia.

Sanastossa käytetyt prepositiot: à, de, en, sous, sur

Prepositioiden suomennokset siten kuin ne tässä sanastossa esiintyvät:

à = ilmaisee paikkaa missä

de = ilmaisee genetiiviä eli omistussuhdetta esim. pas de chat kissan askel, pas de cheval hevosen askel

en = ilmaisee paikkaa missä, mihin

sous = alla, alle

sur = päällä, yllä

Näillä prepositioilla on siis useita käyttötapoja, mutta tässä on suomennettu se käyttötarkoitus, jossa ne balettitermeissä esiintyvät.

## Ääntäminen

Tässä on muutamia yleisohjeita sanojen ääntämiseen. Myös ääntämisen oppiminen vaatii pitkää harjoittelua tai asumista ranskankielisessä maassa. Tässä kuitenkin joitakin asioita, jotka auttavat sanojen oikein ääntämisessä.

Yllä jo todettiin, että monikon päätte s ei lausuttaessa äänny, paitsi sidottaessa. Myöskään sanan lopussa oleva e ei yleensä äänny. Jos e:n päällä on aksentti é, e äännetään pitkänä. Ranskassa aksentteja on useita erilaisia ja ne vaikuttavat sanojen ääntämiseen. Aksentteja ei tarvitse kirjoittaa, jos sanat on kirjoitettu isoilla kirjaimilla. Tässä sanastossa olen laittanut aksentit näkyviin myös isojen kirjainten yhteydessä, jotta lukija voi nähdä sanan oikean kirjoitusasun.

## Esimerkkejä sanaston tulkitsemisesta

Yksittäinen termi sanastossa sisältää hyvin monenlaista tietoa, jota olen kuvaillut alla olevan esimerkkitermin avulla.

1. Isoilla tummennetuilla kirjaimilla on sanakirjasta löytyneet muodot: tässä esimerkkinä allonger (verbi) ja allongé (adjektiivi)

**ALLONGER** pidentää, venyttää, ojentaa **ALLONGÉ** pitkänomainen, pitkulainen

2. Pienillä tummennetuilla kirjaimilla kursiivilla kirjoitettuna on partisiipin perfektimuoto, jonka käyttö on moninainen. Se voidaan kuitenkin usein suomentaa adjektiivin tavoin. Balettitermien suomennoksissa tämä muoto voi myös suomenkielessä muuttua substantiiviksi: tässä esimerkissä allongé = pidennys, venytys, ojennus

- **Allongé**, pidennetty, venytetty, ojennettu.

3. Balettitermi ja sen suomennos, selitys ja mahdollisesti lisätietoa liikkeestä esim. suoritustavasta, tässä esimerkkinä käsien allongé

- Käsien **allongé**, käsien pidennys, käsien ojennus. *Allonger-* verbiä käytetään esim. *käydä pitkälleen, joten mielikuvana voi ajatella, että käsi pidentyy ja pehmentyy aivan kuten vartalo, kun käydään sänkyyn pitkälleen.*

4. Termiä voidaan käyttää useissa yhteyksissä, ja olen saattanut joidenkin sanojen kohdalla mainita niitä useampia, tässä esimerkkinä arabesque allongé

- **Arabesque allongé**, pidennetty arabeski, venytetty arabeski, jossa nostettu jalka ja kädet ovat samassa linjassa lattian kanssa. *Käsistä ja jaloista muodostuu pitkänomainen horisontaalinen linja sormista varpasiin saakka.*

## Sanastossa käytetyt lyhenteet

(m)	maskuliinisukuinen sana
(f)	femiiniinisukuinen sana

Lisätietoa maskuliinista ja feminiinistä, katso kohta substantiivin suku ja artikkelit.

## Huomioitavaa sanastoa luettaessa

Sanastoa lukiessa pitää muistaa, että liikkeiden tarkat suoritustavat kannattaa katsoa baletin didaktiikan kirjoista. Sanastoon kirjoittamani liikkeiden suoritustavat ovat yksinkertaistettuja, ja kirjoitettu vain liikkeen nimen ymmärtämistä varten.

## Tietoa sanaston laatimisesta

Termien suomentamisessa olen käyttänyt apuna WSOY: n ranska-suomi- opiskelusanakirjaa sekä Gummeruksen suomi-englanti-suomi- sanakirjaa. Tavallisesta sanakirjasta löytyneet termit olen suomentanut sanakirjan mukaan, mutta balettitermien suomentamisessa olen käyttänyt apuna omaa ranskankielen ja baletin tuntemusta, ja suomentanut osan termeistä myös liikelaadun huomioiden. Termien kohdalla on monesti useampi suomennos, mikäli termin voi mielestäni suomentaa useammalla tavalla. Olen suomentanut termin usein ikään kuin ”kirjaimellisesti” sanasta sanaan, mutta perässä saattaa olla ehdotuksia siitä, kuinka termi paremmin ja sujuvammin suomenkielellä sanottaisiin. Suomennookset eivät ole siksi, että niitä käytettäisiin ranskankielisen termin sijaan, vaan suomennookset ovat liikkeen nimen ymmärtämistä varten.

**Liikkeiden suomennoksia tehdessäni käytin apuna seuraavia sanakirjoja:**

Sundelin, Seppo, 1997. Ranska – suomi- opiskelusanakirja. Juva: WSOY.

Rekiaro, Ilkka & Robinson, Douglas, 1991. Suomi – englanti – suomi- sanakirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

**Sanaston kielioppiosio on kirjoitettu seuraavan kirjan avulla:**

Nivanka, Eevi & Sutinen, Soili, 1999. Ranskan kielioppi ja käsikirja. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

**Liikkeiden suoritustavat olen katsonut ensisijaisesti seuraavista kirjoista:**

Grant, Gail, 1982. Technical Manual and Dictionary of Classical Ballet – Third revised edition. New York: Dover Publications, Inc.

Glasstone, Richard, 2001. Classical Ballet Terms – An Illustrated Dictionary. Hampshire: Dance Books Ltd.

Kostrovitskaya, Vera & Pisarev, Alexei, 1995. School of Classical Dance. Lontoo: Dance Books.

Wikipedian Luettelo Balettitermeistä. Saatavilla www- muodossa:

[http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo\\_balettitermeist%C3%A4](http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_balettitermeist%C3%A4)

Päivitetty 20.3.2008. Luettu 13.4.2008

**Seuraavia teoksia olen käyttänyt apuna yrittäessäni ymmärtää balettiliikkeitä, niiden nimiä ja suoritustapoja. Näiden kirjojen pohjalta olen myös joihinkin liikkeisiin kirjoittanut lisätietoa esimerkiksi liikkeen suoritustavasta.**

Koegler, Horst, 1991. (Second edition updated 1987) Concise Oxford Dictionary of Ballet. Oxford: Oxford University Press.

Ward Warren, Gretchen, 1989. Classical Ballet Technique. Gainesville: University Of South Florida Press/Tampa.

Laristo, Virpi, 1988. Klassisen Baletin Didaktiikka I-III luokka. Helsinki: Suomen Tanssitaiteilijan Liitto.

**Termien suomennokset sekä liikkeiden selitykset sisältävät tietoa monesta eri lähteestä. Lisäksi olen joihinkin kohtiin kirjoittanut omia mielikuvia, jotka voivat auttaa ymmärtämään termin. Tämä sanasto ei siis ole tarkoitettu didaktiikan oppaaksi, vaan termien ymmärtämiseen.**

## SANASTO

---

**ADAGE (m)** ranskankielinen termi, joka tulee italian sanasta *adagio* (rauhallisesti, helposti).

Balettitunnilla **adage** tai **adagio** tarkoittaa rauhallisella tempolla tehtävää harjoitussarjaa. Adagio-sarjalla pyritään kehittämään tanssijan ”tasapainoa, voimaa ja kauniita linjauksia.” ([http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo\\_balettitermeist%C3%A4](http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_balettitermeist%C3%A4)) Adagio voi sisältää esimerkiksi seuraavia liikkeitä: *développé*, *relevé lent*, hitaat käännökset *poosissa* (=tour lents), *port de bras*, *grand fouetté* yms.

huom. ranskan sana adage tarkoittaa sananlaskua

**AIR (m)** ilma, tuuli, veto **EN L’AIR** ilmassa, ilmaan

- **Rond de jambe en l’air**, jalan ympyrä ilmassa
- **Tour en l’air**, pyörähdys ilmassa

**ALLEGRO** musiikkitermi, joka tarkoittaa eloisasti, ripeästi. Baletissa allegro tarkoittaa nopeaan tempoon tehtyjä liikkeitä, kuten esimerkiksi hyppyjä. ”Petit allegroon kuuluvat pienet, nopeat ja suurta jalkojen näppäryyttä vaativat hypyt kuten pas assemblé tai changement de pieds. Grand allegroon kuuluvat maksimiponnistusta vaativat suuret ja usein liikkuvat hypyt kuten grand jeté tai pas jeté entrelacé. Nämä vaativat usein erilaisia vauhti- ja väliaskeleita kuten pas chassé tai pas glissade.” ([http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo\\_balettitermeist%C3%A4](http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_balettitermeist%C3%A4))

**ALLONGER** pidentää, venyttää, ojentaa **ALLONGÉ** pitkänomainen, pitkulainen

- **Allongé**, pidennetty, venytetty, ojennettu
- Käsien **allongé**, käsien pidennys, käsien ojennus. ”Käsien ojentaminen kaarevasta asennosta. Samalla kämmen käännetään kohti lattiaa. Esimerkiksi **arabesque**-asennossa kädet ovat **allongé**, jotta ne korostaisivat taakse ojennetun jalan pitkää linjaa.” ([http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo\\_balettitermeist%C3%A4](http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_balettitermeist%C3%A4)) Allonger- verbi tarkoittaa esimerkiksi käydä pitkälle, joten mielikuvana voi ajatella, että käsi pidentyy ja pehmentyy aivan kuten vartalo, kun käydään sänkyyn pitkälle.
- **Arabesque allongée**, pidennetty arabeski, venytetty arabeski, jossa nostettu jalka ja kädet ovat samassa suorassa linjassa lattian kanssa. Käsistä ja jaloista muodostuu pitkänomainen horisontaalinen linja sormista varpasiin saakka.

**ARABESQUE (f)** arabeski. Asento, jossa tanssija seisoo yhdellä jalalla, toinen jalka ojennettuna taakse ilmaan. Käsien asento riippuu siitä, mikä arabeski on kyseessä. Arabeskiasentoja on venäläisen koulukunnan mukaan neljä erilaista. (katso kuva 1 I arabeski, kuva 2 II arabeski, kuva 3 III arabeski ja kuva 4 IV arabeski)

Termi *arabesque* on lainattu sanasta, joka maurilaisessa arkkitehtuurissa tarkoitti tietynlaisia koristekuvioita. 1800-luvun alussa termiä *arabesque* käytettiin kuvaamaan koristeellisesti asetettua tanssijoiden joukkoa, jotka olivat kiinni toisissaan köynnösmäisesti, sepeleen tavoin. Vasta myöhemmin termi *arabesque* sai nykyisen merkityksensä arabeskiasennon nimenä.





Kuva 1



Kuva 2



Kuva 3

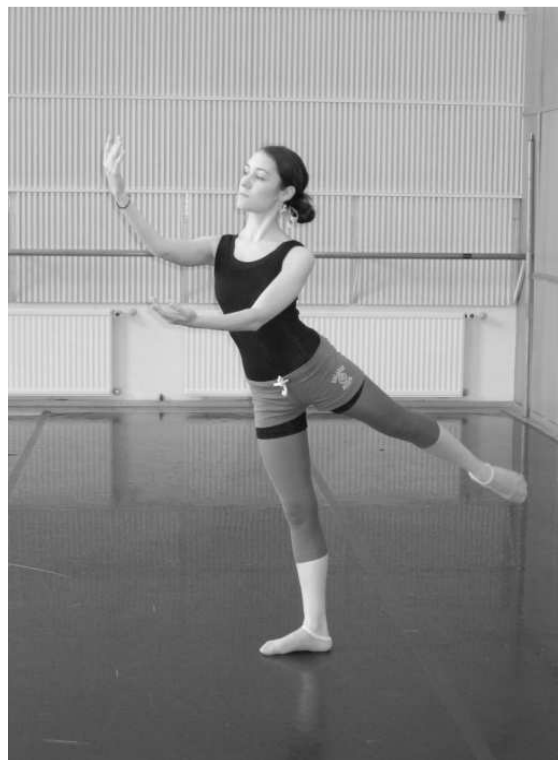


Kuva 4

- **En arabesque**, arabeski- asennossa
- **Arabesque à deux bras**, kahden käden arabeski- asento. Profiilissa oleva arabeski- asento, joka näytetään siten, että yleisön puoleinen jalka on ojennettuna ilmaan. Molemmat kädet ovat ojennettuina edessä, tukijalan puoleinen käsi hieman ylempänä. Pää voi olla myös profiilissa tai käännettynä yleisöön päin. (katso kuva 5)
- **Arabesque à la lyre**, arabeski- asento lyyralla. Tämä asento muistuttaa arabesque à deux bras- asentoa, jossa kädet ovat ojennettuina eteen, mutta tässä asennossa kämmenet käännetään ylöspäin ja kyynärpäät ovat hieman kaarella, ikään kuin tanssija pitelisi käsissään lyyraa. (katso kuva 6)
- **Arabesque allongée**, pidennetty, venytetty arabeski, jossa nostettu jalka ja kädet ovat samassa linjassa lattian kanssa. Käsistä ja jaloista muodostuu pitkänomainen horisontaalinen linja sormista varpasiin saakka.



Kuva 5



Kuva 6

**ARRIÈRE**, takaisin, taaksepäin

- *En arrière*, taakse(päin)

**ASSEMBLER** koota, järjestää tai liittää yhteen, panna kokoon, kokoontua, kerääntyä

- **Assemblé**, yhteen koottu
- **Pas assemblé**, yhteen koottu askel. Hyppy kahdelta jalalta kahdelle jalalle tai yhdeltä jalalta kahdelle jalalle. On olemassa useita mielipide-eroja siitä, onko assemblé hyppy kahdelta jalalta kahdelle jalalle vai yhdeltä kahdelle. Hyppy, jossa jalat kerätään yhteen, kootaan yhteen ilmassa hypyn aikana. Olennaista hypyssä on jalkojen koonti yhteen ilmassa, jonka jälkeen molemmat jalat laskeutuvat yhtä aikaa maahan pliéhen. Hyppy tehdään esimerkiksi seuraavasti: V asennosta demi-pliéstä tyøjalka heitetään eteen, taakse tai sivulle 45 astetta (*petit assemblé*) tai 90 astetta (*grand assemblé*), samaan aikaan tukijalka ponnistaa ylös lattiasta. Tyøjalka tulee välittömästi tukijalan luokse yhteen ilmassa V asentoon. Hyppy päättyy jalat yhdessä V asennon demi-pliéhen.
- **Assemblé double**, tupla-assemblé, tarkoittaa kahta peräkkäistä assemblé- hyppyä, joissa tyøjalka heitetään liu'uttaen sivulle 45 astetta: ensimmäinen assemblé tehdään ilman jalkojen vaihtoa, toinen vaihtaen.
- **Assemblé battu**, lyöty jalkojen koonti
- **Assemblé dessous**, jalkojen koonti alle, alapuolelle. Lähtöasento on V asento oikea jalka edessä. Tehdään demi-plié ja oikea jalka liukuu II asentoon (=sivulle) ilmaan, vasen jalka ponnistaa irti maasta ojentaen nilkan ja varpaat. Molemmat jalat laskeutuvat yhtä aikaa V asentoon pliéhen, oikea jalka taakse.
- **Assemblé dessus**, jalkojen koonti ylle, yläpuolelle. Lähtöasento on V asento oikea jalka takana. Tehdään demi-plié ja oikea jalka liukuu II asentoon (=sivulle) ilmaan. Vasen jalka ponnistaa irti maasta ojentaen nilkan ja varpaat. Molemmat jalat laskeutuvat yhtä aikaa V asentoon pliéhen, oikea jalka eteen.
- **Assemblé dessus battu**, lyöty jalkojen koonti yläpuolelle. Lähtöasento V asento oikea jalka takana. Tehdään demi-plié ja oikea jalka liukuu sivulle ilmaan. Vasen jalka ponnistaa ilmaan. Palatessa V asentoon, oikea jalka iskee vasemman jalan taakse, aukeaa hieman ja tulee samanaikaisesti maahan vasemman jalan kanssa, vasemman jalan eteen eli "päälle". Isku tehdään pohkeilla.
- **Assemblé dessous battu**, lyöty jalkojen koonti alapuolelle. Muuten samoin kuin assemblé dessus battu, mutta tyøjalka iskee eteen ja suljetaan taakse eli tukijalan "alle".
- **Pas assemblé soutenu**, yhteen koottu kannatettu askel, liike, joka tehdään puolivarpailla tai kärkitossujen kärjillä. "Jalka imaistaan avatusta asennosta viidenteen samalla nousten puolivarpailla tai tossujen kärjille."  
([http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo\\_balettitermeist%C3%A4](http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_balettitermeist%C3%A4))
- **Assemblé soutenu en tournant = soutenu- käännös** (liike tehdään kärkitossuilla). Käännös tehdään puolivarpailla siten, että jalat vaihtavat käännöksen aikana paikkaa.

**ATTITUDE (f)** asenne, asento, ryhti

- **Attitude**, asento, jossa on luonnetta. Ylväs asento, jossa tanssija seisoo yhdellä jalalla ja toinen jalka on joko takana tai edessä ilmassa, polvi hieman koukistettuna. Attitude- asento voidaan tehdä myös eteen, mutta venäläinen koulu ei tätä asentoa käytä. Tässä sanastossa esimerkikivina attitude croisée derrière (katso kuva 7) ja attitude éffacée derrière (katso kuva 8).
- **Attitude à l'italienne**, (attitude croisée derrière) italialainen attitude- asento, joka on saanut innoituksensa Giovanni Bolognan Merkuriuksen patsaasta.

- **En attitude**, attitude- asennossa
- **Attitude à deux bras**, kahden käden attitude- asento. Attitude- asento, jossa molemmat kädet ovat III asennossa. (katso kuva 9) Attitude à deux bras voidaan tehdä *croisée-* tai *éffacée-* asentona.



Kuva 7



Kuva 8



Kuva 9

**AVANT** ennen, edellä

- **En avant**, eteen(päin)

## **B**ALANCÉ, -E tasapainoinen

**BALANCER** heiluttaa, huojuttaa, keinuttaa, keikuttaa, tasapainottaa, heilua, huojuja, keinua, keikkua

- **Balancé**, heilutettu, keinutettu, tasapainotettu
- **Pas balancé**, keinutettu askel, valssiaskeleen kaltainen keinuva askel. *Pas balancé* on liike, jossa paino vaihtuu jalalta toiselle. Askelta voidaan tehdä eteen, taakse tai sivulle. Samalla kun paino vaihtuu jalalta toiselle, ylävartalon paino vaihtuu vaa'an lailla joko sivulta sivulle, takaa eteen tai edestä taakse, riippuen siitä, mihin suuntaan askelta tehdään. (la balance, vaaka)

**BALANÇOIRE (f)** keinu, keinulauta

- **Balançoire**, keinulautaa muistuttava liike, jota harjoitellaan tangossa. Jalka tekee useita *jeté* tai *grand battement-* liikkeitä eteen tai taakse, samalla kun vartalo kallistuu vastakkaiseen suuntaan. Jalan liike on edestä taakse tai takaa eteen, ei siis esimerkiksi peräkkäin eteen useita kertoja. Näin syntyy keinulaudan liikettä muistuttava keinuva liike. *Balançoire-* liikkeelle on myös toinen termi, **grand battement en cloche**.

**BALLET (m)** baletti, balettiesitys. Sana baletti tulee italian verbistä *ballare*, "tanssia". Ranskaksi sana *ballet* on aikoinaan tarkoittanut "tanssi". (katso myös *danse classique*)

### **BALLON (m)** pallo, ilmapallo

- **Ballon**, sana ballon kuvailee tietynlaista hypähtävää liikelaatua. Tanssija tekee hyppyjä kevyestä demi-pliéstä ilmaan antaen vaikutelman siitä, että hän pysähtyy ilmaan jokaisen hypyn aikana. Liikelaatu muistuttaa pallon pehmeän pomppivaa liikettä. Ballon- liikelaadussa ponnistus on nopea ja ilmassa pysytään mahdollisimman kauan.

### **BALLONNÉ, -E** pullistunut

- **Pas ballonné**, pallonlailla pomppiva askel. Hyppy yhdellä jalalla paikallaan tai liikkuen. Hypyn aikana työjalka ojennetaan joko eteen tai taakse ja alas tullessa se tuodaan cou-de-pied- asentoon eli nilkalle.

### **BALLOTTER** huojua, heilua, huojuttaa, heiluttaa

- **Ballotté**, huojutettu, heilutettu
- **Pas ballotté**, heilutettu askel. Keinuva hyppyaskel, joka muodostuu peräkkäin tehdyistä coupé dessus- ja coupé dessous- liikkeistä (katso coupé), niin että liikkeestä muodostuu kokonaisuudessaan hypähtävän keinuva liike. Pas ballottéa kuvataan liikkeeksi, joka muistuttaa veneen keinuntaa aallokossa. Liikkeen aloitusasento lopullisessa muodossaan on IV asento, vasen jalka croisé derrière- asennossa eli takana, varpaat koskettavat lattiaa. Liike alkaa pliéllä, jonka jälkeen jalat vedetään hypyn aikana yhteen ilmassa V asentoon. Alas tullessa vasen jalka tulee pliéhen ja oikea jalka ojentuu pehmentäen suoraksi eteen éffacé devant- asentoon 45 astetta tai développélla 90 astetta. Vartalo kallistuu taakse. Seuraavaksi jalat tuodaan jälleen hypyllä yhteen. Alas tullessa oikea jalka tulee pliéhen ja vasen jalka ojentuu pehmentäen suoraksi taakse éffacé derrière- asentoon. Vartalo kallistuu eteen. Tämän jälkeen hyppy toistetaan.

### **BARRE (f)** tanko

- **À barre**, tangossa
- **Exercices à la barre**, tankoharjoitukset

### **BASQUE** baskilainen

- **Pas de basque**, baskilainen askel, joka on perusluonteeltaan hyppy yhdeltä jalalta toiselle. Pas de basque- hyppy voidaan tehdä liikkuen lähellä lattiaa tai hypäten ilmaan.
- **Saut de basque**, baskilainen hyppy, joka on myös perusluonteeltaan hyppy yhdeltä jalalta toiselle jalalle. Saut de basque on yksi baletin isoista hypyistä.

Huom. Vaikka nämä kaksi termiä ovat hyvin lähellä toisiaan, kyseessä on kuitenkin kaksi erilaista liikettä.

### **BATTRE** lyödä, hakata **BATTU, -E** lyöty, hakattu

- **Pas battu**, lyöty askel, joka tehdään siten, että yhtä jalkaa (työjalkaa) napautetaan kevyesti ja napakasti toista (tukijalkaa) jalkaa vasten. Battu- termi liikkeen nimen yhteydessä kuvaa siis jalkojen lyöntiä toisiaan vasten.
- **Battement battu sur le cou-de-pied**, lyöty jalan lyönti nilkalta eli jalan lyönti nilkalta. Battu eteen tehdään siten, että työjalka on hieman cou-de pied- asentoa alempana nilkalla, polvi koukistettuna. Työjalka aukeaa hieman eteen ja palaa jälleen takaisin nilkalle. Polvi pidetään koko ajan paikallaan, vain sääri liikkuu. Liike tehdään siis etu-taka- suunnassa. Liike voidaan

tehdä myös sivusuunnassa. Taakse liike tehdään *cou-de-pied*- asennosta avaten työjalka hieman taakse ja tuoden se takaisin nilkalle. Huomioitava liikkeen rytmitys: *battement battullä* ikään kuin koputetaan ilmaan, ei nilkalle. *Eli petit battement*- liike päättyy nilkalle, mutta *battement battu* päättyy ilmaan. (katso *petit battement*)

**BATTEMENT (m)** lyöminen, kolkutus, taputus, isku, iskeminen. Ojennetun tai koukistetun jalan iskevä liike ja palautus lähtöasentoon. Jalan liike muistuttaa iskuja tai lyöntiä. Seuraavassa erilaisia *battement*- liikkeitä ja niiden suomennosehdotuksia.

- **Battement tendu**, ojennettu jalan lyönti (tai liikelaatua ajatellen ojennettu jalan vienti).
- **Battement soutenu**, kannatettu, tuettu jalan lyönti, tai jatkuva jalan lyönti. Alkuasento V asento. Työjalka on tuotu joko eteen tai taakse *cou-de-pied*- asentoon. Tukijalka tekee *plié*n samalla kun työjalka ojennetaan joko eteen, sivulle tai taakse. Tukijalka ojentuu samalla kun työjalka suljetaan tukijalan luokse V asentoon nousten samanaikaisesti puolivarpaille. Ranskassa sanaa *soutenu* käytetään esimerkiksi *langue soutenu*- ilmaisun (huoliteltu kieli) yhteydessä. *Langue soutenu* tarkoittaa ylätyylin kieltä eli hyvin huoliteltua kieltä, jota voisi verrata jossain määrin suomen kirjakieleen. Ylätyylin kieltä käytetään virallisissa yhteyksissä. Balettiterminä *soutenu* tuo minulle mieleen huolitellun tyylin, joten voidaan ajatella, että *battement soutenu* suomennettaisiin myös huoliteltu jalan lyönti. Sananmukaisesti termi *battement soutenu* tarkoittaa kuitenkin kannatettua tai jatkuvaa jalan lyöntiä.
- **Battement tendu jeté**, ilmaan heitetty jalan lyönti, tai jalan sysäisy
- **Battement dégagé**, *battement tendu jeté*, ilmaan heitetty jalan lyönti
- **Battement fondu**, sulanut jalan lyönti
- **Battement fondu double**, kaksinkertainen sulanut jalan lyönti
- **Battement frappé**, isketty jalan lyönti
- **Petit battement**, pieni jalan lyönti
- **Battement battu**, lyöty (tai hakattu) jalan lyönti
- **Petit battement piqué**, pieni pistetty jalan lyönti
- **Battement tendu jeté pointé**, ilmaan heitetty ja pistetty jalan lyönti, tai pistetty jalan sysäisy
- **Battement relevé lent**, hidas ylösnostettu jalan lyönti eli jalan hidas nosto
- **Grand battement jeté**, (tai pelkästään *grand battement*) iso jalan lyönti, tai iso jalan sysäisy, tai yksinkertaisesti jalan heitto
- **Grand battement en cloche**, kellon lailla tehty iso jalan lyönti tai kellon lailla tehty jalan heitto. Tämä on samanlainen liike kuin *balançoire*. (katso *balançoire*)
- **Grand battement jeté balancé**, iso keinutettu jalan lyönti, tai iso keinutettu jalan sysäisy, tai keinutettu jalan heitto
- **Grand battement jeté développé**, iso kehitetty jalan lyönti, tai iso kehitetty jalan sysäisy, tai kehittyvä jalan nosto
- **Grand battement jeté pointé**, iso pistetty jalan lyönti, tai iso pistetty jalan sysäisy, tai pistetty jalan heitto, tai jalan heitto pistolla

**BATTERIE (f)** (sotatermi) patteri, (musiikkitermi) orkesterin lyömäsoittimet, rummut

- **Batterie**, iskut, liikkeiden sarja, jossa jalat lyövät yhteen. Nimitys tai yleistermi kaikille liikkeille, jotka sisältävät jalkojen iskuja toisiaan vasten.
- **Battement tendu pour batterie**, ojennettu jalan lyönti jalkojen iskujen opettelemista varten. Harjoitus, jossa tehdään *tendu* sivulle, jonka jälkeen jalka isketään joko tukijalan eteen tai taakse ristiin nilkka koukistettuna. Jalka avataan sen jälkeen hieman, isketään vielä eteen tai taakse ristiin ennen kuin se avataan uudestaan sivulle. Jos jalka isketään ensin eteen ristiin, pienen avauksen jälkeen se isketään taakse ristiin, ja sitten jalka avataan takaisin sivulle. Seuraava isku

tulee ensin taakse ja pienen avauksen jälkeen eteen, kunnes jalka avataan taas sivulle. *Battement tendu pour batterie* on valmistava liike jalkojen iskujen (*batterie*) opetteluun.

#### **BOURRÉE** 1600-luvun ranskalainen tanssi

- **Pas de bourrée**, Bourréeen askel. Bourrée on kansantanssi, jota tanssittiin Auvergnen ja Limousinin maakunnissa kolmijakoiseen musiikkiin, ja Berryin ja Bournonnaisin maakunnissa kaksijakoiseen musiikkiin. Bourréeessa on voimakkaasti aksentoitu rytmi ja hyppivät askeleet. Tästä on muotoutunut pas de bourrée, pienten nopeiden askelten sarja, jossa jalat pysyvät lähellä toisiaan. Pas de bourrée- askelia on verrattu jopa ompelukoneen nopeaan tikkaukseen.
- **Pas de bourrée suivi**, seurattu bourréeen askel. Jalkojen toisiaan seuraavat pienet liikkuvat askeleet, jotka tehdään kärkitossujen kärjillä.

**BRAS (m)** käsivarsi, käsi > monikkomuoto samannäköinen, tällöin monikon tunnistaa artikkelista, ks. kohta artikkelit

**BRISER** murtaa, särkeä, rikkoa, särkyä, murtua **BRISÉ, -E** särkynyt, murtunut

- **Pas brisé**, särkynyt, särkyvä, särkevä hyppy, joka ikään kuin rikkoo tai halkaisee ilman. Pohjimmiltaan pas brisé on liikkuva *assemblé battu* (ks. *assemblé* > *assemblé dessus battu* ja *assemblé dessous battu*), jota tehdään näyttämöllä liikkuen diagonaalissa. Brisé- hyppyä voidaan tehdä eteen, taakse tai pyörien. Brisé alkaa joko yhdeltä tai kahdelta jalalta ja päättyy joko yhdelle tai kahdelle jalalle. Esimerkkinä Brisé eteen: alkuasento V asento, *épaulement croisé*, vasen jalka edessä. Tehdään *demi-plié*, ponnistus ylös, ja oikea jalka heitetään I asennon kautta eteen 45 astetta. Hyppy liikkuu etummaisena jalan suuntaan ja samanaikaisesti vasen jalka isketään oikean jalan taakse ilmassa. Tämän jälkeen jalkoja avataan hieman ennen kuin laskeudutaan V asentoon *demi-plié*hen, oikea jalka takana.

---

## **C**ABRIOLE (f) hyppely, hypähdys, kuperkeikka

- **Cabriole**, (ital. *capriole*, metsäkauris, *Capra*, vuohi) Hyppy, jossa ojennetut jalat iskevät toisiaan vasten ilmassa eli alempi jalka iskee ylemmän jalan pohjetta lennättäen yläjalan (=työjalka) korkeammalle ilmaan. Cabriole- hyppy voi olla esimerkiksi *cabriole ouverte* (avoin *cabriole*-hyppy), jolloin hyppy laskeutuu yhdelle jalalle ja toinen jalka jää ojennettuna ilmaan haluttuun asentoon esimerkiksi *arabeskiin*, *effacé- devant-* tai *croisé devant-* asentoon. Tai hyppy voi olla *cabriole fermée* (suljettu *cabriole*-hyppy), jolloin myös työjalka suljetaan alas tullessa V asentoon.

**CAMBRER** taivuttaa kaarelle, taipua kaarelle

- **Cambré**, selän taivutus eteen, taakse tai sivulle (katso kuva 10 taivutus eteen, kuva 11 taivutus taakse ja kuva 12 taivutus sivulle)

huom. sivutaivutus voidaan tehdä myös pois päin tangosta



Kuva 10



Kuva 11



Kuva 12

**CARACTÈRE (m)** luonne, luonteenpiirre, piirre, ominaisuus, tunnusmerkki

- *Danse de caractère*, karakteritanssi

**CHAÎNE (f)** ketju

- *Chainé* (lyhennys termistä *tours chainés déboulés*), ketjun lailla yhteen sidotut askeleet, tai ketjuuntunut askel, tai ketjuuntuva askel. Chainé on yhteen sidottujen käännösten sarja, jotka tehdään suorassa linjassa, yleensä diagonaalista.

**CHANGER** muuttaa, vaihtaa, muuttua, vaihtua **CHANGEMENT (m)** muuttaminen, vaihtaminen, muutos

- *Changé*, muutettu, vaihdettu
- *Changement des pieds*, jalkojen vaihtaminen. Hyppy, joka tehdään kahdelta jalalta kahdelle jalalle vaihtaen ilmassa jalkojen paikkaa.
- *Sans changé*, vaihtamatta (*sans* = ilman)

**CHASSER** metsästää, pyydystää, ajaa takaa

- *Pas chassé*, metsästetty, pyydystetty askel. Askel, jossa takimmainen jalka metsästää, ajaa takaa etummaista jalkaa.

**CHAT, CHATTE (m/f)** kissa

- *Pas de chat*, kissan askel. Hyppy, joka muistuttaa hyppävän kissan liikettä.
- *Saut de chat*, kissan hyppy (samanlainen liike kuin *pas de chat*)
- *Grand pas de chat*, iso kissan askel

**CHEVAL (m)** hevonen

- *Pas de cheval*, hevosen askel. Jalan kuopaisu, joka muistuttaa hevosen jalan kuopaisua.

### CISEAUX sakset

- **Pas de ciseaux**, saksihyppy, saksien liikettä muistuttava hyppy. Saksihyppy on iso hyppy yhdeltä jalalta toiselle jalalle. Jalat heitetään eteen 90 asteen korkeuteen yksi toisensa jälkeen.

### CLOCHE (m) soittokello

- **En cloche**, kellon lailla
- **Dégagé en cloche**, battement tendu jeté passé. Jalan peräkkäiset ilmaan heitetyt lyönnit eteen ja taakse.

### CONTRETEMPS (m) vastus, vastoinkäyminen, takaisku

- **Contretemps**, ajan vastainen, iskutuksen vastainen. Yhdistävä liike, valmistava hyppyaskel tai väliaskel, joka tehdään musiikin iskujen vastaisesti eli kohotahdilla.
- **Demi-Contretemps**, puolikas musiikin iskutuksen vastainen liike.

### CÔTÉ (m) kylki, puoli, taho

- **De côté**, sivuttain(en), sivulle. Kertoo, että jokin liike tehdään sivulle.

### COU (m) kaula

- **Cou-de-pied**, ”jalan kaula”, nilkka
- **Sur le cou-de-pied**, nilkalla

### COURIR juosta, virrata, kulkea

- **Couru**, juostu
- **Pas couru**, juostu askel, juoksuaskel. Vauhtiaskel, joka otetaan esimerkiksi ennen hyppyä.

### COUPER leikata, katkaista, leikata toisensa, mennä ristiin

- **Pas coupé**, leikattu askel, leikkaava askel, jossa yksi jalka ”leikkaa” toisen pois tullakseen sen paikalle. Coupé on mikä tahansa liike, jolla toinen jalka leikkaa toisen jalan paikalle. Paino siis vaihtuu jalalta toiselle. Coupén lähtö ja loppuasennoille on loputtomasti variaatioita. Coupé on siis enemmänkin tapahtuma kuin jokin yksittäinen liike. Alla on kuvattu kaksi erilaista coupéta.
- **Coupé dessous**, alapuolelta leikkaava askel, jossa työjalka leikkaa tukijalan kantapään puolelta. Aloitusasento on IV asento, oikea jalka takana nilkka ojennettuna. Vasen jalka tekee demi-plién, jonka jälkeen hypähdyksellä vedetään oikea jalka kohti vasenta jalkaa ja oikea jalka päättyy pliéhen vasemman jalan paikalle. Vasen jalka ojentuu eteen IV asentoon nilkka ojennettuna. Coupé dessous voidaan tehdä myös cou-de-pied- asennosta, jolloin oikea jalka on takana cou-de-pied- asennossa. Vasen jalka tekee demi-plién, jonka jälkeen hypähtää ilmaan ojentaen nilkan. Alastulo oikealle jalalle, vasen jalka edessä cou-de-pied- asennossa. Jos coupé tehdään terre à terre eli maasta maahan, silloin tanssija vetää oikean jalan vasemman jalan taakse V asentoon puolivarpaille. Oikea jalka tekee plién ja vasen jalka nousee terävästi oikean jalan nilkalle.
- **Coupé dessus**, yläpuolelta leikkaava askel, työjalka leikkaa tukijalan varpaiden puolelta. Päinvastainen liike kuin coupé dessous- liike.



**CROISER** panna, asettaa ristiin, (tiestä) ylittää, mennä ristiin

- **Croisé**, yksi *épaulement*- suunnista (katso *épaulement*). Jokin liike tehtynä *épaulement croisé*- asennosta tarkoittaa sitä, että jalat ovat V asennossa toistensa kanssa ristissä yleisöstä päin katsottuna.
- **Pose croisée derrière**, *croisée*- poosa taakse. Alkuasento V asento *épaulement croisé*, oikea jalka edessä. Vasen jalka ojennetaan taakse suuntaan 4 joko maahan tai ilmaan. Vasen käsi on III asennossa, oikea II asennossa. Pää kääntyy oikealle. (katso kuva 13)
- **Pose croisée devant**, *croisée*- poosa eteen. Alkuasento V asento *épaulement croisé*, oikea jalka edessä. Oikea jalka ojennetaan eteen suuntaan 8 joko maahan tai ilmaan. Vasen käsi on III asennossa, oikea II asennossa. Pää ja katse kääntyvät oikealle. (katso kuva 14)

Huom. Croisé- asento voidaan ajatella jaloista katsottuna suljettuna asentona, kun taas *éffacé*- asento on avoin yleisölle.



Kuva 13



Kuva 14

**CROIX (f)** risti

- **En croix**, ristin muodossa, eli jalkojen harjoitus tehdään avaten jalka eteen, sivulle, taakse ja uudestaan sivulle.

---

**D**ANSE CLASSIQUE (f) Ranskassa käytetty termi klassiselle baletille, ks. ballet.

DE prepositio, ilmaisee suuntaa mistä

DÉBOULER, rynnätä (alas), syöksyä

- **Tours chainés déboulés**, termi, joka lyhentyä usein pelkäksi chainé- sanaksi. *Tours chainés déboules* tarkoittaa ketjun lailla yhteen sidottuja askelia tai ketjuuntuneita askelia. *Chainé eli tours chainés déboules*, on yhteen sidottujen käännösten sarja, jotka tehdään suorassa linjassa.

DEDANS sisällä, sisälle, sisään EN DEDANS sisällä, sisäänpäin

DÉGAGER irrottaa, irrota, saada irti, puhdistaa, tyhjentää, raivata, vapauttaa, tuoda esiin, näkyviin  
DÉGAGÉ, -E avoin, avara, esteetön, paljas

- **Pas dégagé**, irrotettu askel, esiin tuotu askel. *Jalan liike, jossa jalka ojennetaan, viedään pois päin tukijalasta ojentaen myös nilkka. Voidaan ajatella, että työjalka irtoaa, vapautuu esteettömästi tukijalan yhteydestä ja tulee näkyviin. Dégagé on jalan avaus, ikään kuin battement tendu, mutta jalka avataan ilmaan. Dégagé- liikkeessä on sama energia kuin tendussa mutta jalka nostetaan ilmaan.*

DEHORS ulkona, ulos EN DEHORS ulkona, ulospäin

DEMI, -E puoli, puolisko, puolikas

- **Demi-plié**, puolikas polvien koukistus, puolikas plié
- **En demi-pointe**, puolivarpailla
- **Demi-rond**, puolikas jalan ympyrä
- **Demi-tour**, puolikäännös (sanan varsinainen suomennos sanakirjan mukaan on täyskäännös mutta tanssissa tarkoittaa puolikäännöstä)

DERRIÈRE takana, taakse

(AU-)DESSOUS alapuolella, alapuolelle, alla, alle

(AU-)DESSUS yläpuolella, yläpuolelle, päällä, päälle

DETOURNER kääntää, johtaa pois, muualle, harhaan; muuttaa suuntaa

DETOURNÉ, -E syrjäinen, syrjä-, kierto-

- **Detourné**, syrjään käännetty. *Käännös kahdella jalalla. Voidaan tehdä en dehors ja en dedans.*
- **Détourné puolikäännöksellä**, tarkoittaa puolikäännöstä, jossa jalat pysyvät tavallaan paikoillaan mutta käännöksestä johtuen vaihtavat paikkaa niin, että jos oikea jalka on aluksi edessä, puolikäännöksen jälkeen vasen jalka on edessä.
- **Détourné koko käännöksellä**, samanlainen käännös kuin *détourné puolikäännöksellä*, mutta puolikäännöksen sijaan käännetään koko käännös.

DEVANT edellä, edessä, eteen

**DÉVELOPPER** kehittää, laajentaa, kehittyä, laajentua, kasvaa, purkaa auki, levittää

- **Battement développé**, jalan liike/nosto, joka kehittyy, avautuu eri vaiheiden kautta lopulliseen muotoonsa. *Battement développéssa* jalka ojennetaan *retiréen* ja *attituden* kautta suoraksi joko eteen, sivulle tai taakse.
- **Battement développé passé** (ks. *passé*), ohikulkenut kehittyvä jalan liike/nosto. Liike, jossa *battement développé* viedään *passén* kautta suunnasta toiseen. Eli jos jalka on esim. ojennettu *développén* kautta eteen, se tuodaan polvelle koukistaen ja ohittaa polven, jonka jälkeen se avataan esimerkiksi taakse.
- **Battement développé ballotté**, heilutettu jalan kehittyvä liike/nosto
- **Battement développé balancé**, keinutettu jalan kehittyvä liike/nosto

**DOUBLE** kaksinkertainen, kaksinkertainen määrä, kaksois-

- **Battement frappé double**, kaksinkertainen jalan iskevä lyönti
- **Pirouette double**, tuplapiruetti

---

## É

**CARTER** levittää, erottaa (toisistaan), **grand écart (m)** = spagaatti

- **Grand écart**, liike, jossa jalat erkanevat toisistaan kauas, eli aina spagaattiin asti
- **Écarté**, asento, jossa yksi jalka avataan pois päin kehosta, viistosti vartaloon nähden eli jalka ikään kuin "erotetaan" kehosta. Koko vartalo taas on viistosti yleisöstä katsottuna.
- **Pose écartée derrière**, *écartée*- poosa taakse. Alkuasento V asento *épaulement effacé*, oikea jalka edessä. Oikea jalka ojennetaan sivulle suuntaan 4 joko maahan tai ilmaan. Oikea käsi tulee III asentoon, vasen II asentoon. Katse on vasemman käden suuntaan ja vartalo hieman kallistuneena vasemmalle. Muistisääntönä voisi olla, että *écartée derrière* on poosa, jossa avattu jalka on viistosti pois päin yleisöstä. *Écartée derrière* on "surullinen" poosa. (katso kuva 15)
- **Pose écartée devant**, *écartée*- poosa eteen. Alkuasento V asento *épaulement effacé*, oikea jalka edessä. Vasen jalka ojennetaan sivulle suuntaan 8. Vasen käsi tulee III asentoon, oikea II asentoon. Katse on vasemmalle, hiukan kyynärpään yläpuolelle ja vartalo kallistuu hieman oikealle. Muistisääntönä voisi ajatella, että *écartée devant* on poosa, jossa avattu jalka on viistosti yleisöön päin. *Écartée devant* on "ylväs" poosa. (katso kuva 16)

Huom. *écartée*- poosissa jalka avataan sivulle, kun taas *croisé* ja *effacé*- poosissa jalka avataan joko eteen tai taakse.



Kuva 15



Kuva 16

**ÉCHAPPER** päästä irti, karkuun, lipsahtaa, livahtaa, luiskahtaa, paeta, karata, päästä karkuun, purkautua, vapautua

- **Échappé**, hyppy, jonka aikana jalat karkaavat toisiltaan, pääsevät karkuun toisiltaan eli ne ovat vielä hypyn alussa V asennossa mutta alas tullessa ne avataan joko II tai IV asentoon. Hyppy suljetusta asennosta avattuun asentoon. Yleensä échappé- liike muodostuu kuitenkin kahdesta hypystä, eli siihen kuuluu myös sulku. Petit échappéssa jalat aukeavat heti hypyn alussa II asentoon, kun taas grand échappéssa niitä pidätellään V:ssä hypyn alussa. Liike voidaan tehdä vaihtuen tai vaihtamatta jalkojen paikkaa, ja alas voidaan tulla myös yhdelle jalalle.

**EFFACER** pyyhkiä pois, raaputtaa pois, haihduttaa muistista, jättää varjoon, pimentää, himmentää

- **Éffacé**, asento, jossa yksi jalka avataan pois päin kehosta. Asento, jossa vartalo on viistosti yleisöön nähden, kuitenkin kuin kätkien jotakin/ollen ikään kuin varjossa. Éffacé on myös yksi épaulement- suunnista, jossa vartalo on pois päin yleisöstä, aivan kuin kätkien osan kehosta. Éffacé määrittää myös yhtä poosista, joissa lähtöasento on niin, että jalat eivät ole ristissä (=croisé) vaan avoinna (=éffacé).
- **Pose éffacée derrière**, éffacée- poosa taakse. Alkuasento V asento épaulement éffacé, oikea jalka edessä. Vasen jalka ojennetaan taakse suuntaan 6 joko maahan tai ilmaan. Vasen käsi on III asennossa ja oikea käsi II asennossa. Pää kääntyy vasemmalle, katse hieman kyynärpään yläpuolelle. Vartalo kallistuu hieman eteen. (katso kuva 17)
- **Pose éffacée devant**, éffacée- poosa eteen. Alkuasento V asento épaulement éffacé, oikea jalka edessä. Oikea jalka ojennetaan eteen suuntaan 2 joko maahan tai ilmaan. Vasen käsi on III asennossa, oikea II asennossa. Pää kääntyy vasemmalle, katse hieman vasemman kyynärpään yläpuolelle. Vartalo taipuu hieman taakse. (katso kuva 18)

Huom. Éffacé- asento voidaan ajatella jaloista katsottuna avoimena asentona, kun taas croisé- asento on suljettu yleisölle.



Kuva 17



Kuva 18

**EMBOÎTÉR** liittää toisiinsa, niveltää

- **Pas emboîté**, yhteen nivelletty askel. Tässä on yksi esimerkki pas emboîtéstä. Esimerkissä jalat heitetään vaihtoehtoisesti toinen toisensa perään joko eteen tai taakse, liikkuen joko eteen tai taakse. Pas emboîté voidaan tehdä myös kääntyen, jolloin liike on eri luonteinen kuin eteen ja taakse tehdyt hyppyt. Esimerkkinä Pas emboîté eteenpäin 45 astetta. Alkuasento V asento épaulement croisé, oikea jalka edessä. Kohotahdilla demi-plié, oikea jalka tuodaan eteen hieman ilmaan polvi hieman koukistettuna, nilkka ja varpaat ojennettuna. Jalat ovat hieman ristikkäin. Tämän jälkeen hypätään ilmaan, ja oikea jalka ojentuu eteen ja vasen jalka ohittaa oikean jalan tehden samanlaisen liikkeen kuin oikea jalka alussa. Näin hyppyt jatkuvat ja ”niveltäytyvät” toisiinsa. Emboîté voidaan tehdä myös kärjillä tai en tournant eli kääntyen.

**ENCAÎNEMENT (m)** yhteensitominen, yhdistäminen, kytkentä, sarja, ketju, kierre

- **Enchaînement**, yhteensidottujen askelten tai liikkeiden sarja, joka muodostaa ikään kuin fraasin tai liikeyhdistelmän

**ENTRE** välissä, välillä, väliin

**ENTRECHAT** (Termi löytyy tavallisesta sanakirjasta, mutta sille ei ole olemassa suomennosta.)

- **Entrecahat**, jalkojen liike, jossa jalat menevät ristiin rastiin eteen ja taakse tanssijan ollessa ilmassa. Jalat tekevät ikään kuin letittämistä vastaavan liikkeen. Entrechat- hyppyt lasketaan

kahdesta kymmeneen riippuen jalkojen avausten ja sulkujen määrästä. Parilliset entrechat- hyppy laskeutuvat kahdelle jalalle, parittomat yhdelle jalalle.

#### ENTRELACER kietoa

- **Grand jeté entrelacé**, kiedottu iso eteenpäin vievä hyppy. Hyppy, jossa ensin oikea jalka heitetään suorana eteen ilmaan (*grand battement devant*), ilmassa vartalo kääntyy sivuttain, jolloin oikea jalka on sivulla. Hyppy jatkaa matkaa kääntyen aina menosuunnan vastaiseen suuntaan, jolloin oikea jalka alkaa laskeutua ja vasen jalka ohittaa oikean jalan I asennon kautta. Alas tullaan oikealle jalalle samalla kun vasen jalka heitetään suorana taakse ilmaan (*grand battement derrière*). Jalat ikään kuin ”kietoutuvat” toistensa kanssa hypyn aikana. Hypyllä käännetään puoli kierrosta.

#### ENVELOPPER kietoa, kääriä (johonkin) saartaa, piirittää (vihollinen) peittää, kätkeä (ajatuksensa)

- **Enveloppé**, ei ole virallinen balettitermi, mutta tätä termiä kuitenkin käytetään joskus balettitunneilla. Liike on *développé* toisin päin.

#### ÉPAULE (f) olkapää

- **Épaulement**, olkapäiden asento. Jos vartalo on 1/8 käännöstä pois päin yleisöstä ja molemmat hartiat näytetään kuitenkin yleisölle, puhutaan *épaulement*- asennosta. *Épaulement* on siis liike tai asento, jossa molempia olkapäitä käännetään yhtä paljon.
- **Épaulement croisé**, asento, joka on kääntyneenä siten, että yleisöstä katsottuna jalat muodostavat ristiin menevän linjan. Esim. V asento oikea jalka edessä, suuntaan 8, pää oikealle, kädet esimerkiksi perusasennossa. (katso kuva 19)
- **Épaulement effacé**, asento, joka yleisöstä katsottuna ei muodosta ristikkäistä linjaa vaan jalat ovat ikään kuin avoinna yleisöön. Esim. V asento oikea jalka edessä, suuntaan 2, pää vasemmalle, kädet esimerkiksi perusasennossa. (katso kuva 20)

Huom. Ei ole olemassa *épaulement écarté*- asentoa. On olemassa pose *écarté devant* tai *derrière* eli *écartée*- poosa eteen tai taakse.



Kuva 19



Kuva 20

**ÉQUILIBRE (m)** tasapaino

**F**ACE (f) kasvot

- **En face**, vastapäätä (yleisöä), tarkoittaa sitä, että tanssija on yleisöön päin
- **De face**, käytetään ilmaisemaan asentoa tai liikettä, joka tehdään suoraan yleisöön päin

**FAILLIR** olla vähällä tehdä, olla tekemäisillään, pettää (lupaus)

- **Failli**, yhdistävä liike. Failli voidaan tehdä esim. seuraavasti: Alkuasento, *preparaatio croisé derrière*- asennossa, oikea jalka ojennettuna taakse, vasen käsi matalassa I asennossa ja oikea käsi matalassa II asennossa. Nousee puolivarpaille, oikea jalka nousee matalaan arabeski-asentoon taakse (45astetta) samalla kun tehdään neljäsosakäännös vasemmalle (*en dedans*), kädet avataan matalaan II asentoon. Oikea jalka ohittaa vasemman jalan I asennon kautta samalla kun tullaan alas puolivarpailta, oikea käsi seuraa oikean jalan liikettä eteenpäin. Lopetus niin, että oikea jalka liukuu eteen IV asentoon *plié*hen, vasen jalka jää suorana taakse, oikea käsi pyöristetään I asentoon. Faillista, kuten myös monista muistakin liikkeistä, on olemassa useampia muotoja.

**FERMER** sulkea, panna kiinni, lukita

**FERMÉ, -E** suljettu, kiinni

- **Fermé**- termi kertoo, että molemmat jalat ovat suljetussa asennossa tai että jokin askel tai hyppy päättyy niin, että askeleen tai hypyn lopussa jalat tuodaan suljettuun asentoon esim. V asentoon. **FINIR** lopettaa, päättää, saada valmiiksi

**FLIC-FLAC** (Vain tanssitermi, ei löydy tavallisesta sanakirjasta) on onomatopoeettinen ilmaus, eli liikkeen ääntä kuvaileva ilmaus, jota käytetään liikkeestä, jossa työjalan päkiä nuolaisee lattiaa kahdesti. Alkuasento on V asento puolivarpailla, oikea jalka edessä, oikea käsi perusasennossa. Oikea jalka avataan preparaatiolla sivulle 45 astetta, oikea käsi sivulle II asentoon, katse sivulla. Tukijalka laskeutuu kokojalalle samalla kun työjalan päkiä pyyhkäisee tukijalan edestä *cou-de pied devant*-asennon kautta, jonka jälkeen se suoristetaan vain puoleen väliin II asentoa sivulle, oikea käsi viedään matalaan I asentoon, katse käteen. Oikea jalka pyyhkäisee tukijalan takaa, oikea käsi nostetaan I asentoon. *Cou-de-pied derrière*- asennon kautta oikea jalka avataan jälleen sivulle, samalla kun käsi avataan II asentoon, pää oikealle.

**FONDRE** sulaa **FONDU**, -E sulanut, sula

- **Battement fondu**, sulanut jalan lyönti. Liike, jossa molemmat jalat sulavat pliéhen, ylävartalo säilytetään kuitenkin hyvin kannatettuna. Pliéstä tukijalka ojentuu ja työjalka ojentuu maahan tai ilmaan eteen, sivulle tai taakse. Oleellista liikkeessä on sen sulava ja pehmeä liikelaatu.

**FOUETTER** ruoskia, piiskata, antaa vitsaa, rummuttaa, iskeytyä

- **Fouetté**, piiskattu. Liike, joka muistuttaa ruoskaniskua. *Fouetté*- termiä käytetään useista erilaisista, kuitenkin jollain tavoin, ruoskan iskua muistuttavista liikkeistä.

**FRAPPER** iskeä, lyödä (hämmästyttää, hätkähdyttää, pistää silmään)

- **Battement frappé**, isketty jalan lyönti

**G**ARGOILLER lorista, lotista

- **Carguillade**, tietynlainen *saut de chat* eli kissanhyppy, jota on "paranneltu" lisäämällä siihen pieni etummaisen jalan *double rond de jambe en l'air* tai itse asiassa yksi ja puoli *rond de jambe en l'air*. Taitava tanssija tekee myös sulkevalla jalalla *double rond de jambe en l'air*.

**GLISSER** liukua, luisua, liukastua, livetä, lipsahtaa, sujauttaa, pujahduttaa

- **Pas glissé**, liu'utettu askel eli jalan liuku, liu'uttaminen
- **Glissade**, liuku, liukuva askel, joka tehdään jalat lähellä maata. *Glissade*- askelta käytetään enimmäkseen yhdistämään erilaisia liikkeitä. Liike lähtee viidennestä asennosta, josta työjalkaa liu'utetaan haluttuun suuntaan. Toinen jalka sulkee etummaisen jalan luokse hypähdyksen aikana. V asennossa *demi-plié*n jälkeen, työjalka liukuu lattiaa pitkin ja ojentuu niin, että varpaat ovat hieman irti maasta. Sen jälkeen toinen jalka ponnistaa irti maasta ja ojentuu, niin että hetken aikaa molemmat jalat ovat voimakkaasti ojennetut. Tämän jälkeen paino siirtyy työjalalle, joka tekee *plié*n. Toinen jalka, joka on ojennettuna hieman irti maasta, liukuu V asentoon *demi-plié*hen. *Glissade*- askelta tehdään sekä vaihtamatta että vaihtaen jalkojen paikkaa. *Glissade*-askeleet aloitetaan ja lopetetaan *demi-plié*llä. *Glissade*- askelia on erilaisia ja askeleen nimi määräytyy alkuasennon, loppuasennon tai liikkumissuunnan mukaan.



- **Pas glissade en tournant**, liukuva askel kääntyen. Askel, jossa astutaan itsestä kauemmas ja mennään ympäri. Käännös tehdään puolivarpailla siten, että jalat vaihtavat paikkaa.

**GRAND**, -E suuri, iso, kookas

- **Grand plié**, iso polvien koukistus, molempien polvien täysi koukistus, alas asti menevä koukistus
- **Grand battement**, iso jalan lyönti eli jalan heitto
- **Grand jeté**, iso eteenpäin vievä harppaus, loikka

**I**CI täällä, tänne **d'ici** = täältä

- **d'ici de là**, täältä tuonne
- **Développé d'ici de là**, jalan kehittyvä liike täältä tuonne. Ensin tehdään esimerkiksi développé devant (eteen), viedään jalka ilmassa demi-rondin kautta sivulle ja palautetaan välittömästi takaisin eteen. Voidaan tehdä myös puoliympyrän kautta taakse ja takaisin eteen.

**J**AMBE (f) sääri, jalka

**JETER** heittää, singota, syytää, sysäistä

- **Jeté**, hyppy yhdeltä jalalta toiselle, hyppy lähtee jalan sysäisyn eli battement tendu jetén kautta
- **Battement tendu jeté**, jalan sysäisy tai ilmaan heitetty jalan lyönti

**L**À siellä, sinne

**LENT**, -E hidas

**LEVER** nostaa, kohottaa

- **Temps levé**, "nostettu aika" hyppy kahdelta jalalta kahdelle tai yhdeltä jalalta yhdelle jalalle

**LIER** sitoa, yhdistää, liittää yhteen **LIÉ**, -E sidottu, sidoksissa

- **Temps lié**, "sidottu aika". Yleistermi, jolla kuvataan liikettä, jossa paino siirtyy pehmeästi yhdeltä jalalta toiselle jalalle. Liike voidaan tehdä eteen, taakse tai sivulle. Temps lié- harjoitus harjoittaa liikkeiden sitomista toisiinsa pehmeästi ja sujuvasti.

---

## **M**ANÈGE (m) ratsastusrata, -halli, maneesi

- *Manège* eli maneesi tarkoittaa sitä, että jotakin askelta tai joitakin askelia tehdään jatkuen ympyrän muodossa. Maneesissa voidaan tehdä esimerkiksi piquée- käännöksiä mutta myös askelhyppy-yhdistelmiä, kuten esimerkiksi glissé – grand jeté.

## **MILIEU** (m) keskikohta

- *Au milieu*, keskellä (luokkahuoneen/tanssisalin keskellä)
- *Exercices au milieu*, keskilattiaharjoitukset

---

## **O**UVRIR avata, aukaista

### **OUVERT** avoin, avonainen, auki

- *Sissonne ouverte*, avoin sisonne- hyppy, yksi sissonne hypyistä. Hyppy kahdelta jalalta yhdelle jalalle. Hyppy päättyy niin, että toinen jalka jää ilmaan 45 tai 90 astetta.

---

## **P**AS (m) askel, käynti

- *Pas de deux*, tanssi kahdelle tanssijalle
- *Pas de bourrée*, bourréeen askel
- *Pas de cheval*, hevosen askel
- *Pas de chat*, kissan askel

### **PASSER** kulkea, mennä, siirtyä, päästä, ylittää, mennä yli, ohittaa, sivuuttaa

- *Passé*, ohittanut
- *Passé par terre*, ohittanut maassa, jalan ohitus maata pitkin

### **PENCHER** taivuttaa, kallistaa **PENCHÉ**, -ÉE vino, kalteva, viettävä

- *Penché*, ylävartalon eteentaivutus, jossa toinen jalka nousee takana ilmaan samalla kun vartalo taipuu eteen. Jos esim. vasen jalka on tukijalka, oikea jalka nousee ilmaan ja oikea käsi on ojennettuna edessä. Oikea käsi ja jalka muodostavat taivutuksessa suoran laskevan linjan jalasta käteen.

### **PETIT**, -E pieni, heikko

### **PIED** (m) jalka, jalkaterä

**PIROUETTE (f)** piruetti, pyörähdys

**PIQUER** pistää, kiinnittää neulalla, keihästää

- *Piquée*, pistetty, pistäminen, jalan ”pisto”, joka tehdään astumalla työjalalla haluttuun suuntaan suoraan puolivarpaille tai kärjelle
- *Tour(s) piquée(s)*, piquée-käännökset, käännös, jossa jalka tekee pistävän askeleen ennen jokaista piruettia.

Huom. Piquée- ja pointé- termejä käytetään eri koulukunnissa kuvaamaan samaa liikettä.

**PLIER** taittaa, taivuttaa, laskostaa, viikata

- *Demi-plié*, puolikas polven, polvien koukistus
- *Grand plié*, iso polvien koukistus

**POINTE (f)** kärki, nipukka **sur la pointe des pieds = varpaisillaan**

- *Sur les pointes*, (kärkitossujen) kärjillä

**POINTER** tavoitella, tähdätä, suunnata

**POISSON (m)** kala

- *Pas de poisson*, kalan askel. *Soubresaut-hyppy*, jonka aikana liikutaan eteenpäin ilmassa, yläselkä voimakkaasti taivutuksessa ja jalat tiukasti yhdessä, niin että syntyy vaikutelma kalan pyrstöstä. Kädet ovat ylhäällä. *Pas de poisson* voidaan tehdä myös niin, että miestanssija nostaa naistanssijaa, ja asennon eli kalan askeleen tekee tällöin naistanssija.

**PORTER** kantaa

**PORT (m)** kantaminen, kanto, ryhti, asento

- *Port de bras*, käsien kannattaminen, kantaminen, kuljetus > mikä tahansa käsien kuljettaminen asennosta toiseen tai tietyt numeroidut käsienkuljetusharjoitukset

**POSER** panna, asettaa paikoilleen, esittää, asettaa, poseerata, olla mallina **POSE (f)** asettaminen, mallina istuminen, asento, ryhti

- *Pose croisée derrière* > katso *croisé*
- *Pose croisée devant*
- *Pose écartée derrière* > katso *écarté*
- *Pose écartée devant*
- *Pose effacée derrière* > katso *effacé*
- *Pose effacée devant*

**POUR** varten, hyväksi, puolesta

**PRÉPARATION (f)** valmistaminen, valmistautuminen, valmistelu

- **Préparation**, valmistava liike, jolla tanssija valmistautuu jonkin liikkeen tai käännöksen (piruetin) suorittamiseen

**PROMENER** viedä kävelyllä, kävelyttää, ulkoiluttaa, kuljetella, liikutella, kävellä, olla kävelyllä

**PROMENADE (f)** kävely(retki, -lenkki, -tie)

- **Promenade** = *tour lent*, hidas kääntyminen yhden jalan varassa toisen jalan ollessa ilmassa

**R**ÉLEVER nostaa pystyyn, ylös

- **Relevé**, ylösnostettu. Nousu puolivarvaille tai käkitossujen kärjille, tai ojennetun jalan nosto ilmaan esimerkiksi 90 astetta johonkin suuntaan.
- **Battement relevé lent**, hidas nostettu jalan lyönti eli jalan hidas nosto.
- **Temps relevé**, kohotettu aika, samanlainen liike kuin petit temps relevé mutta suurempi.
- **Petit temps relevé**, pieni kohotettu aika, käytetään usein avauksena ennen frappé- sarjaa.
- **Temps relevé parterre**, kohotettu aika lattialla, tarkoittaa usein rond de jambe- sarjojen avauksessa käytettyä liikeyhdistelmää, jolla harjoitus ”avataan” eli aloitetaan ennen kuin lähdetään tekemään varsinaista liikesarjaa.

Huom. Temps relevés ovat avauksia, jotka tehdään sarjojen alussa. Katso tarkemmat suoritustavat didaktiikan kirjoista.

**RENVERCER** kaataa (kumoon, nurin, pääläelleen, ylösalaisin), taivuttaa taaksepäin (päättä)

**RENVERCÉ** ylösalaisin, nurin(oleva), taaksepäin kallistunut

- **Renvercé**, ylösalaisin kaadettu. Attitude- asennossa tapahtuva käännös, joka loppuu pas de bourrée- liikkeeseen.

**RETIRER** vetää takaisin, ulos, pois, esiin

- **Retiré**, asento, jossa reisi on nostettu sivulle polvi koukistettuna, varpaat koskettavat polven etuosaa, polven sivulle tai takana polvitaivetta.
- **Battement retiré**, jalan vetäminen koukistuen ylös. Työjalka nousee tukijalkaa pitkin polven korkeudelle eteen tai tukijalan polvitaiveeseen (=työjalan varpaat koskettavat tukijalan polvitaivetta). Reisi on sivulla ilmassa aukikierrettynä.
- **Battement retiré passé**, jalan vetäminen koukistuen ylös. Työjalka nousee tukijalkaa pitkin polven korkeudelle, josta se ohittaa tukijalan vielä hieman korkeampaa, ja laskeutuu sitten alas toiselle puolelle kuin mistä se on lähtenyt. Yksinkertaisesti battement retiré passén vaiheet voi kuvailla seuraavasti: työjalan nousu – pieni nosto – lasku toiselle puolelle kuin mistä jalka on lähtenyt.

**RÉVÉRANCE (f)** syvä kunnioitus, kumarrus, niaus

- **Révérance**, loppukiitos niaten tai kumartaen

**RÉVOLTER** kuohuttaa, loukata syvästi

**RÉVOLTADE** hyppy, jossa tanssija hyppää oman jalkansa yli

**ROUND**, -E pyöreä, **ROUND (m)** ympyrä, piiri, rengas, kehä

- *Rond de jambe*, jalan ympyrä

**ROYAL**, -E kuninkaallinen, kuninkaan, suurenmoinen, mahtava

- *Royale*, *Entrecaht-deux. (changements de pieds battu)* Ks. *entrechat*, *changement de pieds ja battus*. Liike on saanut nimensä Louis XIV:n eli aurinkokuninkaan mukaan, joka tanssi säännöllisesti Ranskan hovibaletteissa.

---

**SALUT (m)** tervehdys, tervehtiminen

- *Salut*, miestensijan loppukiitos, kumarrus

**SANS** ilman, vailla

**SAUTER** hypätä, hypellä, harpata, loikata **SAUT (m)** hyppy, hyppäys, hypähdys, harppaus, loikka(us)

- *Saut*, hyppy kahdelta jalalta kahdelle jalalle, päättyy samaan asentoon, mistä on lähtenyt
- *Sauté*, hypätty. Kun tämä sana lisätään jonkin askeleen nimeen se tarkoittaa, että askel tehdään hypätessä, hypäten.

**SECONDE** toinen

- *À la seconde*, toiseen asentoon. Kuvailee liikettä, joka tehdään II asentoon maahan tai ilmaan.

**SISSONNE**

- *Pas sissonne*, askel, joka on nimetty kehittäjänsä Kreivi Sissonnen mukaan. Hyppy kahdelta jalalta yhdelle jalalle (*paitsi sissonne fermée ja sissonne fondue*)
- *Sissonne tombée*, pudonnut sissonne- askel. *Sissonne simple* eli yksinkertainen sissonne- hyppy, jota seuraa välittömästi *tombé*- askel eli putoava/pudonnut askel.
- *Sissonne simple*, yksinkertainen sissonne- hyppy, yksi sissonne- hypyistä. *Sissonne simple* on hyppy kahdelta jalalta yhdelle jalalle. Hyppy lähtee V asennosta oikea jalka edessä. Liike alkaa *demi-plié*llä, jonka jälkeen hypätään ylös, jalat tuodaan hyvin ojennettuina tiukasti kiinni toisiinsa, toinen nilkka toisen päällä. Alas tullessa vasen jalka tekee *plié*n ja oikea jalka tulee *sur le cou-de-pied devant*- asentoon eli vasemman nilkan etupuolelle. Liike voidaan päättää *assemblé*-hypyllä. Liikettä toistetaan haluttu määrä. Liike voidaan tehdä myös niin, että takimmainen jalka tulee *sur le cou-de-pied derrière*- asentoon ja etummainen jalka tekee *plié*n.
- *Sissonne ouverte*, avoin sissonne- hyppy, yksi sissonne- hypyistä. Hyppy kahdelta jalalta yhdelle jalalle. Hyppy päättyy niin, että toinen jalka jää ilmaan 45 tai 90 astetta.
- *Sissonne fermée*, suljettu sissonne- hyppy, yksi sissonne- hypyistä. *Sissonne fermée* on hyppy kahdelta jalalta kahdelle jalalle. Hyppy voidaan tehdä liikkuen eteen, taakse tai sivulle. Se voidaan tehdä vaihtaen tai vaihtamatta jalkojen paikkaa. Hyppy alkaa ja päättyy V asentoon. Alas tullessa työjalka tulee lattian kautta liu'uttamalla V asentoon *demi-plié*hen. Esimerkkinä *sissonne fermée dessous*: alkuasento V asento, oikea jalka edessä. *Demi-plié*, jonka jälkeen hypätään ilmaan matkustaen vasemmalle, oikea jalka avataan sivulle 22,5 astetta. Alas tullaan

vasemmalle jalalle ja välittömästi oikea jalka suljetaan liu'un kautta demi-pliéhen V asentoon taakse.

**SOUBRESAUT (m)** hypähdys, säpsähdys, kavahdus, hätkähdys

- **Soubresaut**, hypähdys, hyppy, joka lähtee V asennosta. Hypyn aikana liikutaan eteenpäin vaihtamatta jalkojen paikkaa eli hyppy kahdelta jalalta kahdelle jalalle.

**SOUS** alla, alle

- **Sous-sus**, alla-päällä. *Sous-sus* on nousu puolivarpaille V asennossa, jalat vedetään tiivisti yhteen. *Sous-sus* tehdään joko paikallaan tai liikkuen eteen, taakse tai sivulle. Tanssija hyppää puolivarpaille tai kärjille ja vetää jalat tiiviisti yhteen.
- **Sus-Sous**, päällä-alla. Sama kuin *Sous-sus*

**SOUTENIR** tukea, kannattaa, pitää pystyssä, pitää yllä, ylläpitää **SOUTENU, -E** kestävä, jatkuva, pysyvä

- **Soutenu**, tuettu, kannatettu, jatkuva
- **Soutenu en tournant**, kannatettu käännös, joka tulee itsensä alle.
- **Plié soutenu**, kannatettu/jatkuva/huoliteltu jalan lyönti pliéllä. Jalat ovat V asennossa, oikea jalka edessä. Oikea jalka ojentuu polvi ja nilkka suorana liukuen eteen, sivulle tai taakse maahan tai ilmaan 45 tai 90 astetta samalla kun vasen jalka sulaa pliéhen eli vasen polvi koukistuu. Vasen jalka ojentuu samalla kun oikea jalka suljetaan takaisin V asentoon. Plié- soutenu- liikettä ei ole Vaganova- tekniikassa.
- **Battement soutenu**, äskeinen harjoitus voidaan tehdä myös niin, että oikea jalka avautuu cou-de-pied- asennon kautta eteen, sivulle tai taakse. Vasen jalka ojentuu ja nousee puolivarpaille samalla kun oikea jalka vedetään vasemman jalan luokse V asentoon puolivarpaille.

**SUIVRE** seurata, tulla, kulkea perässä

- **Pas de bourrée suivi**, seurattu bourréeen askel. Jalkojen toisiaan seuraavat pienet liikkuvat askeleet, jotka tehdään kärkitossujen kärjillä.

**SUR** -lla, -llä, -ssa, -ssä, päällä, yllä

- **Sur le cou-de-pied**, jalan kaulalla eli nilkalla

---

**T** **EMPS (m)** aika, aikakausi, ajanjakso, ajankohta

- **Temps lié**, sidottu aika
- **Temps relevé**, ylösnostettu aika, kohotettu aika
- **Temps levé**, nostettu aika (hyppy yhdeltä jalalta laskeutuen samalle jalalle, tai kahdelta jalalta kahdelle jalalle)
- **Temps de flèche**, nuolen aika

**TENDRE** jännittää, kiristää, pingottaa, ojentaa, tarjota

- **Tendu**, ojennettu

- **Battement tendu**, jalan ojennus maata pitkin (ojennettu jalan lyönti tai ojennettu jalan vienti)

**TERRE (f)** maa, maapallo, maailma **PAR TERRE** maassa, maahan, lattialla, lattialle

- **Rond de jambe par terre**, jalan ympyrä maassa

**TIRE-BOUCHON** korkkiruuvi

- **Tire-bouchon**, korkkiruuvi.” Työskentelevän jalan asento koukistettuna varpaat korkealla (polven korkeudella tai jopa ylempänä) kiinni tukijalassa. *Tour tire-bouchon*, piruetti, jossa jalka on polven korkeudelle (mahdollisimman korkealle) koukistettuna.” ([http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo\\_balettitermeist%C3%A4](http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_balettitermeist%C3%A4)) Eli *tire-bouchon* tarkoittaa joko korkeaa *retiré*-asentoa, *piruettia* tai tiettyä monimutkaista korkkiruuvikäännöstä. Pyöriessään *piruetti* muistuttaa korkkiruuvin liikettä. Työjalka voi myös nousta tai laskea tukijalkaa pitkin *piruetin* aikana.
- **Tour tire-bouchon**, korkkiruuvikäännös. Tämä liike on tietty monimutkainen käänös neljänestä asennosta lopettaen *écartée* taakse- asentoon. (Tätä liikettä voidaan kutsua myös nimellä *renvercé*.)

**TOMBER** pudota, irrota, kaatua

- **Tombé**, pudonnut, putoaminen, putoava
- **Pas tombé**, pudonnut askel
- **Sissonne tombé**, pudonnut *sissonne*-hyppy

**TOUR (m)** kierros, pyörähdys

- **Tour chaîné**, ketjuuntunut pyörähdys
- **Tour en l'air**, pyörähdys ilmassa
- **Tour glissade en tournant**, liukuva pyörähdys kääntyen eli sama liike kuin **Pas glissade en tournant**, liukuva askel kääntyen. Askel, jossa astutaan itsestä kauemmas ja mennään ympäri. Käänös tehdään puolivarpailla siten, että jalat vaihtavat paikkaa.
- **Tour lent**, hidas pyörähdys

**TOURNER** kääntää, pyörittää, vääntää, kiertää, kääntyä, kiertyä **EN TOURNANT** kääntyen

- **En tournant**, kääntyen

**V**OLER lentää, rientää, kiittää

- **Volé**, lentänyt tai lentävä
- **Brisé volé**, lentävä särkynyt, särkyvä, särkevä hyppy, joka ikään kuin rikkoo tai halkaisee ilman. Ks. *Brisé*
- **Entrechat de volé**, lentävä *entrechat*-hyppy. Ks. *Entrechat*

## LÄHDELUETTELO:

### Painetut lähteet:

Sundelin, Seppo, 1997. Ranska – suomi- opiskelusanakirja. Juva: WSOY.

Rekiaro, Ilkka & Robinson, Douglas, 1991. Suomi – englanti – suomi- sanakirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Nivanka, Eevi & Sutinen, Soili, 1999. Ranskan kielioppi ja käsikirja. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Grant, Gail, 1982. Technical Manual and Dictionary of Classical Ballet – Third revised edition. New York: Dover Publications, Inc.

Kostrovitskaya, Vera & Pisarev, Alexei, 1995. School of Classical Dance. Lontoo: Dance Books.

Laristo, Virpi, 1988. Klassisen Baletin Didaktiikka I-III luokka. Helsinki: Suomen Tanssitaiteilijan Liitto.

Koegler, Horst, 1991. ( Second edition updated 1987) Concise Oxford Dictionary of Ballet. Oxford: Oxford University Press

Glasstone, Richard, 2001. Classical Ballet Terms – An Illustrated Dictionary. Hampshire: Dance Books Ltd.

Ward Warren, Gretchen, 1989. Classical Ballet Technique. Gainesville: University Of South Florida Press/Tampa.

### Internet-aineisto:

Wikipedian luettelo balettitermeistä. Saatavilla www- muodossa:

[http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo\\_balettitermeist%C3%A4](http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_balettitermeist%C3%A4)

Päivitetty 20.3.2008. Luettu 13.4.2008